

LATVIJAS UGUNSDZĒSĪBAS MUZEJS

Ugunsdzēsības attīstības
Izpētes un izglītojošā darba
nodaļas vecākās speciālistes
Dainas Hincenbergas

ziņojums

**Ugunsdzēsēju un civilās aizsardzības sistēmas
Veterānu atmiņu pieraksti
par Latvijas ugunsdzēsības un
civilās aizsardzības lomu valsts 100 gadu vēsturē**

Rīga, 2017.gads

Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājumā glabājas ugunsdzēsēju atmiņu pieraksti par dzēsēju ikdienu - cilvēku glābšanu un ugunsgrēku dzēšanu.

Katram ugunsdzēsējam ir savs atmiņu stāsts, kas iespiedies atmiņā, stāsts par pirmo veiksmīgi nodzēsto ugunsgrēku vai pirmo patstāvīgi vadīto ugunsgrēka dzēšanu, vai par lielāko un sarežģītāko ugunsgrēka dzēšanu. Smagākās atmiņas vienmēr saistās ar sava biedra un līdzpilsoņu, it sevišķi maza bērna zaudēšanu uguns liesmās.

Atmiņas mūs ved atpakaļ tālā vai nesenā pagātnē. Atmiņas ir jāatceras, bet par tām nedrīkst pārdzīvot. Pagātne ir jāgodā.

Ar šādām domām es apkopāju brīvprātīgo ugunsdzēsēju un profesionālā ugunsdzēsības dienesta darbinieku atmiņas no 20.gadsimta 20-to gadu sākuma līdz mūsdienām.

Apakšpulkvedis Vladislavs Žerdiņš - Ugunsdzēsības štāba priekšnieka vietnieks, 20. gs. 70. gadi. (LUM 8372)

VLADISLAVS ŽERDIŅŠ

Ugunsdzēsības dienesta veterāns Vladislavs Žerdiņš (dz.1929.gada 3.decembrī) savācis, apkopojis un sarakstījis atmiņas par darbu dienestā no 1945.gada augusta līdz 1984.gada 2.janvārim.

Tās iesākas ar jaunības gadiem, kad kopā ar tēvu-brīvprātīgo ugunsdzēsēju apmeklēja Torņakalna BUB pilnsapulci un iestājās biedrības jauno ugunsdzēsēju rindās, pēc tam 1948. – 1950. gados mācības PSRS Iekšlietu ministrijas Rīgas Virsnieku skolas ugunsdzēsēju grupā (vadā), kur divos gados pēc trīsgadīgas mācību programmas apguves ieguva ugunsdzēsēja – tehniķa virsnieka nosaukumu. Pēc tam sekoja darbs 5.AMUK Slokas ielā 66 par priekšnieka vietnieku. Par to laiku V.Žerdiņš atceras : “1950.gada septembra dienās vadīju patstāvīgi pirmo ugunsgrēka dzēšanu. Tas notika tā ap pusdienas laiku, komandas priekšnieks Bakāns bija sanāksmē pārvaldē, kad atskanēja trauksmes zvans. Ieskrēju sakaru punktā un saņēmu ceļazīmi ar adresi- Daugavgrīvas iela 72. Izbraucām ar divām mašīnām. Piebraucot redzu, ka deg vienstāva dzīvojamās mājas jumts un mansarda izbūve. Veicu izlūkošanu un nodevu vajadzīgās komandas, tika padoti

vajadzīgie stobri liesmu dzēšanai. Uzlaužot ēkas konstrukcijas, uguni izdevās ātri noslāpēt. Kad atbrauca papildspēki no 2.PMUK un priekšnieks Bakāns no pārvaldes, mēs jau galveno bijām paveikuši. Sajūta patstāvīgi vadīt ugunsgrēka dzēšanu bija neizsakāma. Priekšniecības novērtējums bija apmierinošs, nekā negatīva neteica. Vienīgais – personālsastāvs mani gan nokristīja, aplejot ar ūdeni no galvas līdz kājām, jo tāda bija tradīcija”. No 1953. gada līdz 1962. gadam bijis 5.Patstāvīgās militarizētās ugunsdzēsēju daļas (PMUD) priekšnieks, pēc tam no 1962. gada līdz 1974. gadam Ugunsdzēsības pārvaldes Rīgas pilsētas operatīvais pilsētas dežurants. No 1974. gada Ugunsgrēku dzēšanas štāba priekšnieka vietnieks līdz aiziešanai pensijā 1984.gadā. Ugunsdzēsības dienestā pavadīti 35 darba gadi.

“Atmiņā iespiedies ugunsgrēks 1963.gada 15.novembrī LPSR Valsts Filharmonijas lielajā zālē. Uguns izcēlās skatuves daļā - aizdegās aizkars un uguns iegāja sarežģītajā bēniņu telpā. Ugunsgrēka dzēšana notika smagos un sarežģītos apstākļos. Jumta segums bija no vara loksnēm. Iekļūšana bēniņu telpās bija neiedomājama, augstā temperatūra un stiprais piedūmojums nedeva iespēju ugunsdzēsējiem, skābekļa aparātos virzīties uz priekšu. Savlaicīga jumta atvēršana temperatūras pazemināšanai, netika veikta. Ūdens padošana kaujas pozīcijām bieži tika traucēta. Ūdeni lēja nepieklūstot intensīvām degšanas vietām. Zāles grieztos trīs lielas, smagas lustras veicināja degošo grieztu un jumta iebrukumu. Es tanī dienā, būdams brīvs no dežūras, ugunsgrēkā ierados no mājām un strādāju kaujas iecirknī zālē. Bija sagaidāma konstrukciju iebrukšana, tāpēc stobrinieki strādāja no logu ailēm. Bija dzirdama konstrukciju lūšana, un skrienot man no zāles ārā, aiz manis konstrukcijas nogāzās, liktenis mani glāba no bojā ejas. Tie, kas strādāja uz jumta tika norauti lejā ar skārda segumu. Iebrukuma rezultātā 2.PMUD priekšnieks M. Bikovs un 5.PMUD sardzes priekšnieks G. Kaiba guva smagus ievainojumus, bet 2.PMUD dzēsējs Ļ. Sidorovs kritiena rezultātā gāja bojā. Ugunsgrēks iegāja vēsturē ar to, ka mēs zaudējām savu cīņu biedru un, otrkārt, ka pārvaldes priekšnieks J. Zujevs ar Rīgas pilsētas partijas komitejas biroja lēmumu tika atbrīvots no ieņemamā amata. Ugunsdzēsības vadībā nāca jauns priekšnieks, jauns strāvojums. Tas bija mans Virsnieku skolas biedrs majors Romāns Baranovskis.

Divas reizes esmu apbalvots ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā*. Pirmo reizi medaļa saņemta par cilvēku glābšanu - 1976.gada janvārī Vecmīlgrāvī kultūras namā *Ziemeļblāzma* izcēlās ugunsgrēks. Ēkā, dažādās telpās, notika pulciņu nodarbības. Degšanas vieta bija zem centrālās kāpņu telpas ierīkotā, dažādu materiālu noliktavā. Degšanas rezultātā stipri tika piedūmotas augšējo stāvu telpas. Izcēlās zināmā mērā panika, cilvēki no augšējo stāvu atvērtajiem logiem sauca pēc palīdzības un sāka izmest mantas.

Tika uzstādītas mehāniskās kāpnes un pa kāpnēm izvesti daudzi cilvēki. Gadījās tādi, kuri atteicās iet pa ugunsdzēsēju kāpnēm. Lielāko daļu tie bija senioru kora dalībnieki. Pieņēmu lēmumu izvest viņus pa piedūmotām kāpnēm. Vispirms ieteicu ar saslapinātu kabatas lakatiņu aiziet muti un degunu, sadoties rokās un pa piedūmotām kāpnēm kāpām lejā. Es gāju pirmais, mans palīgs V. Butjanko pēdējais un tā mēs izvedām ap 40 cilvēkiem. Par izrādīto atjautību un vīrišķību, glābjot cilvēkus ugunsgrēkā Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs kultūras namā "Ziemeļblāzma" mani un Viktoru Butjanko 1976.gada 25.martā apbalvoja ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā*.

Otro reizi medaļu saņēmu par ugunsgrēka dzēšanas vadīšanu - 1979.gada rudenī izcēlās ugunsgrēks pagrabā Eduarda Smiltēna ielā 10/2. Dzēšanas rezultātā nācās glābt un evakuēt daudzus mājas iedzīvotājus. Kāpņu telpa bija tik stipri piedūmota, ka dūmi iespiedās dzīvokļos un iedzīvotāji stāvēdami uz balkona lūdza pēc palīdzības. Nācās iedzīvotājus glābt ar mehānisko kāpņu palīdzību. Atmiņā saglabājusies epizode - uz balkona stāvēdama ar bērnu, padodam kāpnes, bet pa kāpnēm doties baidās. Tikai tad, kad nonesām lejā viņas zīdainīti, tad gan pati devās pa kāpnēm lejā. Pēc laika visus cilvēkus nogādājām drošībā un ugunsgrēku pagrabā likvidējām. Par dzēšanas darbu vadīšanu 1979.gada 25.decembrī ar LPSR Augstākās Padomes Dekrētu mani apbalvoja ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā*."

V. Žerdiņš apzinājis un apkopojis datus par lielākiem ugunsgrēkiem, Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandu darbības rajoniem, Ugunsdzēsēju pārvaldi un tās nodaļām, ugunsdzēsēju apakšvienībām Rīgā, Ventspilī, Rīgas Jūrmalā, Daugavpilī, Rēzeknē, Liepājā. Par ugunsdzēsēju dienestiem sākot no 20.gs. 40.gadu beigām, kad veidojās gāzu -dūmu aizsardzības dienests (GDAD), sakaru dienests un ūdens aizsardzības dienests (UAD), par ugunsdzēsības automobiļiem un motorsūkņiem, sākot no 2.Pasaules kara trofeju automobiļiem "Magirus", "Opel-Blitz", "Ford", "Hensell" līdz padomju laika GAZ, ZIS, MAZ, PAZ un RAF ugunsdzēsības automobiļiem. Liels darbs ieguldīts apzinot personālijas Ugunsdzēsības pārvaldes nodaļās un struktūrvienībās.

Mazliet vairāk par Ūdens aizsardzības dienestu (UAD), ko izveidoja 20.gs. 40.gadu beigās 2.AMUK (Atsevišķā militarizētā ugunsdzēsēju daļa) uz automobiļa "Fiat" bāzes, jo par šo struktūrvienību šodien ir mazāk zināms. UAD uzdevums bija aizsargāt rūpnīcu, fabriku un sabiedrisko ēku materiālās vērtības un iekārtas, pasargāt dzīvokļus un to aprīkojumu – mēbeles un sadzīves lietas no pārāk lielā izlietā ūdens daudzuma ugunsgrēka dzēšanas laikā. Automobilī atradās dažāda izmēra brezenta pārklāji, maisi ar sausām zāģu skaidām, dažāda izmēra spaiņi, liekšķeres ūdens sasmelšanai, dažāda

izmēra brusas (baļķi) ūdens novirzīšanai vajadzīgā virzienā, ūdens savākšanas ežektori, pārnesamais motorsūkņis u.c. aprīkojums. Vēlāk ūdens aizsardzības dienestu pārvietoja un nokomplektēja uz PMZ-10 automobiļa. 20.gs. 60.gados UAD no 2.PMUK pārvietoja uz 6.PMUK. UAD pastāvēja līdz 20.gs. 70.gadiem”.

Ugunsgrēks Valsts Filharmonijā 1963.gada 15.novembrī ugunsdzēsēju atmiņās

Ugunsgrēks Latvijas PSR Valsts Filharmonijā. Rīgā, Amatu lielā 6, 1963. gada 15. novembrī

1963.gada 15.novembra rītā izcēlās ugunsgrēks Latvijas PSR Filharmonijas ēkā. No rīta apkopēja skatuves aizkulisēs gribēja spainī uzsildīt ūdeni. Neparasti bija tas, ka strāva kontaktā pēkšņi pazuda un kundze, neatvienojot saslēgumu, nolika ūdens sildāmo dakšīņu uz skatuves grīdas. Tad viņa devās meklēt ķibeles cēloni. Tikmēr strāva atjaunojās, ar to sākās grīdas un tad arī priekškara degšana. Pirmajā brīdī likās, ka izdosies uguni nodzēst pašu spēkiem, pēc apkopējas un viņas palīga pūliņiem tā šķita

pazudusi. Taču Filharmonijas darbinieki uztraukumā nepamanīja, ka uguns pa priekškaru bija uzkāpusi bēniņos. Par dūmiem virs Lielās Ģildes jumta pirmie ugunsdzēsējiem ziņoja kaimiņi no Finanšu ministrijas. 9.30. Rīgas ugunsdzēsēji saņēma trauksmes signālu. Ugunsgrēka vietā ieradās 3.PMUD ugunsdzēsēji Gunāra Borizo vadībā, un uzreiz kļuva skaidrs, ka nepieciešams izsludināt paaugstinātas bīstamības ugunsgrēku. Bija sakusies traģiska cīņa par mūsu kultūras pieminekļa saglabāšanu, kur astoņi ugunsdzēsēji tika ievainoti un gāja bojā ugunsdzēsēju nodaļas komandieris Ļevs Sidorovs.

Pēc 32 gadiem, 1995.gada oktobra nogalē Latvijas Ugunsdzēsības muzejā pulcējās tās dienas ugunsgrēka likvidācijas dalībnieki-ugunsdzēsības veterāni Gunārs Borizo, Boļeslavs Kasickis, Spodris Kurmiņš, Alfrēds Lunts, Vladislavs Žerdiņš un Ugunsdzēsības muzeja darbinieki. Kā atzīmēja muzeja direktores vietniece Ilze Bergmane, *lai sirmie vīri mums izstāsta, kas un kā īsti notika, jo to laiku presē par šādiem notikumiem jau tikpat kā neko nerakstīja.*

Kā atceras Ugunsdzēsības pārvaldes operatīvās daļas priekšnieka vietnieks Alfrēds Lunts : “ Ieskrējām Filharmonijas zālē. Šeit nekas nedega. Kad uzskrējām uz skatuves un paskatījāmies augšup, caur ventilācijas lūku, pie lielās lustras varēja redzēt, ka bēniņos, vairāk kā desmit metru augstumā , vārās uguns, kurai no apakšas pat ar izbīdāmām kāpnēm mēs netiekam klāt. Ugunsdzēsēji ar šļūteņu stobriem centās trāpīt griestu ventilācijas lūkās, taču tas nebija efektīvi. Iekļūt bēniņos pa uzeju nebija iespējams, jo degšana zemajā bēniņu telpā radīja tādu svelmi, ko cilvēks nevarēja izturēt. Vienīgais risinājums –lauzt caurumu jumtā no augšas, kur karstums tad izietu ārā , bet ugunsdzēsēji ar ūdeni-iekšā. Tobrīd to varēja mēģināt tikai ar lauzni vai cirvi. Tādas ierīces kā tagad-pacēlāju groza ar elektrisko zāģi ugunsdzēsējiem vēl nebija. Taču vara plāksnes uz jumta bija nokarsušas kā cepešpanna. Savukārt tur, kur jumts nebija apdedzis, senlaicīgās, ar biežām kapara plāksnēm pārklātās konstrukcijas izrādījās tik masīvas, ka jumta uzlaušana neveicās.” Savukārt ugunsdzēsējs Spodris Kurmiņš atceras, ka “Laiks bija rudenīgi auksts, mēs uz jumta mainījāmies. Atstājis savu pārinieku Jāni Aleksandru, stīvs un nosalis nokāpu lejā. Nebiju izpīpējis pus cigareti, kad notika lielākais nobrukums. Atskanēja šausmīgi bļāvieni. Pacēlās dūmu un dzirksteļu virpulis. Uzskrēju pa kāpnēm augšā. Mans biedrs Jānis Aleksandrs gulēja kaut kur apakšā drupās. Vēlāk izrādījās, ka viņam bija pārkritis degošs baļķis, salaužot roku un trīs ribas. Izglābās viņš tāpēc, ka, krītot no apmēram desmit metru augstuma, neizlaida no rokām šļūtenes stobru. Lai gan drupas šļūteni saspieda, tomēr, kaut nedaudz, ūdens tomēr tecēja un ļāva Jānim apdzēst apkārtējās degošās koka konstrukcijas. Manam sardzes priekšniekam, kurš uz ugunsgrēku braucot, nebija paspējis uzvilkt garos zābakus, krītoša

baļķa nagla izrāva gabalu no kājas muskuļa. Kaujas tērpu turpmāk viņš uzvilkt vairs nevarēja. Šī nogruvuma drupās bojā gāja arī ugunsdzēsējs Ļ.Sidorovs.”

Tolaik pilsētas operatīvais dežurants Vladislavs Žerdiņš pastāstīja, kā tobrīd izskatījās ēkas iekšienē Filharmonijas zālē: “Pirmais griestu nogruvums bija virs skatuves. Vērbaļķi nodega un nenoturēja griestus. Šeit nevienu neievainoja. Dzēst kļuva vieglāk, jo līdz ar nogruvumu bija mazinājusies temperatūra bēniņos, un galvenais - ugunij varēja tikt klāt. Mēs jau prognozējām, ka būs arī otrais nogruvums. Ugunsdzēsēji augšā riskēja, centās netuvoties jumta izdegušām vietām. Taču vēl bīstamāk bija atrasties zem iespējamā nogruvuma. Tādēļ mēs strādājām ar stobriem no logu un durvju velvēm, kurās atrasties bija drošāk. Lielā nobrukuma momentā es biju zālē. Izdzirdējis dobjū krakšķi, paskrēju zem skatītāju balkona. Tieši tajā mirklī zāles griesti kopā ar jumta pārsedzi nogāzās. Nobrukums bija kā desmit metru dziļa piltuve ar pusotrtonnīgo zāles lustru vidū”.

Pēc šī nobrukuma, kas notika ap pulksten 14, pieiet ugunij varēja vēl tuvāk. Un 15.30 kā fiksēts dokumentos, ugunsgrēks tika nodzēsts. Dažus gadus vēlāk 1999.gada maijā – Ugunsdzēsēju dienu svinību laikā, Latvijas Ugunsdzēsības muzejā rīkoja tikšanos ugunsdzēsējiem, kuri 1963.gada 15.novembrī piedalījās Filharmonijas ēkas ugunsgrēka dzēšanā.

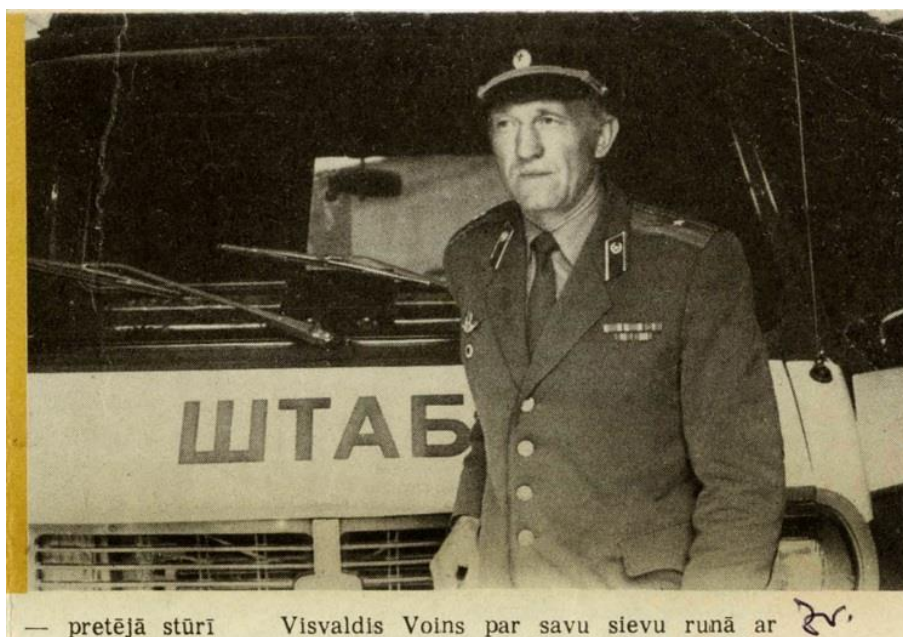
Latvijas Ugunsdzēsības dienesta veterāni tikšanās laikā muzejā apskata fotoalbumu, no kreisās Leonīds Rudzītis, Georgs Ivanovs, Viktors Valters un Stefans Masjuļanis, 1999.gada maijs

Kā pastāstīja muzeja darbinieks, bijušais ugunsdzēsējs Imants Žaimis:

“1963.gads ugunsdzēsējiem bija sevišķi smags, tajā gadā bija krietni vairāk ugunsgrēku, salīdzinot ar citiem gadiem. 19.martā bija izcēlies ugunsgrēks eksporta rajonā, to dzēšot gāja bojā ugunsdzēsējs Alfons Daņuns. Vasarā, dzēšot ugunsgrēku Mūkupurvā, gāja bojā ugunsdzēsējs Arvīds Jaunzems. 13.augustā dega kinoteātris *Palladium*. Izmeklēšanas materiāli par Filharmonijas ugunsgrēka iemesliem ir visai neskaidri. Ugunsdzēsēji tika izsaukti tikai tad, kad dūmi uz jumta bija redzami jau no kaimiņmājām. Dzēšanā tika iesaistīti ievērojami ugunsdzēsēju spēki, taču izrādījās, ka hidrantos nav pietiekama ūdens spiediena, tādēļ dzēšana ēkas bēniņos tikpat kā nav bijusi iespējama. Kamēr tika paaugstināts spiediens pilsētas ūdensvadā, kamēr tika atvilktas divas maģistrālās līnijas no Daugavas, degšana bija turpinājusies jau turpat 3 stundas, līdz ar to jau nopietni bija cietuši bēniņu telpas pārsegumi. Dzēšanas laikā notika vairāki pārsegumu nobrukumi, pēdējais no tiem aizrāva līdzī četrus ugunsdzēsējus, kuri nokrita no apmēram 10 metru augstuma. Vismagāk cieta Ļ.Sidorovs, jaunajam vīrietim bija sadragāts galvaskauss, viņš mira notikuma vietā.

Toreizējais VUGD priekšnieks Aivars Straume, tiekoties ar ugunsdzēsības veterāniem, uzsvēra, ka vēl 1973.gadā, kad viņš sācis strādāt par ugunsdzēsēju, joprojām daudz runāts un stāstīts par filharmonijas dzēšanu. Tas bijis piemērs, kas nereti izmantots, mācot jaunos ugunsdzēsējus.”

Vēl par ugunsgrēka dzēšanu LPSR Filharmonijā skat.- V. Žerdiņa un A.Žaleiko atmiņās.

Visvaldis Voins - Ugunsdzēsības štāba priekšnieka vietnieks, 1978.gads. Fotografija no žurnāla "Zvaigzne" Nr.16, 1978.gads

VISVALDIS VOINS

Visvaldis Voins dzimis 1928.gadā Rīgā. Ugunsdzēsēja darba gaitas sācis 1949.gadā 6.PMUK. 1950.gadā mācās PSRS IeM Virsnieku skolas ugunsdzēsēju nodaļā, kuru beidz 1952.gada vasarā un nozīmēts par 1.PMUK komandieri. No 1953.gada Ugunsdzēsības pārvaldes Mācību daļas Civilās aizsardzības, ierindas mācības un ugunsdzēsības taktikas priekšmetu pasniedzējs. Seko darbs Operatīvi taktiskajā nodaļā, no 1974.gada Dienesta un apmācību nodaļā izveidotajā Ugunsgrēku dzēšanas operatīvajā štābā par štāba priekšnieka vietnieku. 1985.gadā pensionējies. Līdztekus darbam vienmēr nodarbojies ar dažādiem sporta veidiem. Daudzkārtējs Latvijas čempions biatlonā. Veicinājis ugunsdzēsības sporta attīstību Latvijā. Par ugunsdzēsības sporta attīstību un personīgo ieguldījumu sportā piešķirts Latvijas PSR Nopelniem bagātā trenera nosaukums. Trīs reizes apbalvots ar medaļu "Par drošsirdību ugunsgrēkā" (1969.g., 1977.g., 1979.g.) par sarežģītu ugunsgrēku dzēšanu dzīvojamās mājās. Ugunsdzēsības dienesta veterāns Visvaldis Voins atceras laiku, kad viņš strādāja par Mācību daļas Atsevišķā ugunsdzēsības posteņa priekšnieku Hanzas ielā 5. Atmiņu pieraksts nevelti saucas *Ugunīgais teijātris*, tas parāda, kā 1964.gada 14.maijā plkst. 21.45 notika izsaukums uz Akadēmisko (tagadējo Nacionālo) Drāmas teātri, kur dega skatuve un bēniņu telpas. V.Voins ar sev raksturīgo humoru, asprātību, nelielu ironijas piedevu un dzīves pieredzi ataino ugunsgrēka dzēšanu mākslas templī- teātrī.

UGUNĪGAIS TEĪJĀTRIS

Ziņojums. 1964.gada 14.maijā plkst. 21.45 ugunsgrēks Nr.2 Kronvalda bulvārī 2, Akadēmiskais Drāmas teātris. Dega skatuve, bēniņi. Iemeslu un zaudējumus noskaidro.

“Mācību daļa vēl atradās Hanzas ielā, es tur strādāju par Atsevišķā ugunsdzēsības posteņa priekšnieku. Bija 14.maija vakars, laikam 1964.gads, vēl bez manis 2.sardzes maiņā dežurēja Lotars Taurenis, Viktors Laizāns (diemžēl abi jau nelaiķi), šoferis Grigorijs Gaponovs un telefoniste Biruta Jākobsone. Bija pienākusi vakariņu pauze. Es palaidu Birutu (viņa ar ģimeni dzīvoja šajā pašā depo; pabarot ģimeni.) Sakaru telpā nekā sarežģīta nebija. Galvenais agregāts- ar rokas palīdzību darbināmais sakaru komutators, kam bija pieslēgtas citas ugunsdzēsēju komandas un rajona svarīgākie objekti. Ja no abonamenta pienāca signāls, atskanēja zvans, atkrita metāla vāciņš, kļuva redzams miera traucētāja zvans. Telefoniste, bez domāšanas un saraksta zināja, kas atrodas aiz numuriņa drāts otrā galā, bet es zināju tikai tos, kuri biežāk krita vaļā un bija, ar pirkstiem ciet taisot, nospodrināti.

Tajā jaukajā maija vakarā, skaļi zvanam trokšņojot, atkrita reti lietots lodziņš ar 24.numuru. Savienoju un klausulē iebļāvu starptautisko “al-lo”. Atbildēja satraukta vīrieša balss: " Pie mums deg." Es bļāju satrauktā balsī, bet klausulē "mēmais". Bet kas ir 24.numurā, kur deg, nezinu. Ieslēdzu trauksmes zvanu. Ieskrien Lotars un Viktors. Viņiem nav nekas pret pabraukāšanos tādā skaistā vakarā. “ Uz "24" ! Ai ! Tas ir Drāmas teātris!" Ātri paķeru teātra operatīvo dzēšanas plānu, kurā nesen pašam bija jāizdara labojumi, un metamies uz mašīnu, kuru Griša jau rūcina uz "velna paraušanu". Automobilis mums bija vareni jaudīgs- tā laika mazākā autocisterna (PMG-6, ātrums 70km/st., sūkņu jauda 1300 l/m). Līdzī vedam 1000 litrus ūdeni un 50 litrus putu radītāju, trepes, šļūtenes un vēl šādus tādus rīkus). Ja noliktu blakus *Magirus* mašīnai, kas te esot stāvējusi pirms 25 gadiem (ar sūkņa jaudu līdz 5500 litri/min., 1300 m šļūtenēm, radiotelefonu un desmit vīru apkalpi), mūsējā laikam līdzinātos auto ratiņiem ar mucu. Vīriem noskaņojums pacilāts, jo satraukto ziņotāja balsi viņi nebija dzirdējuši, un viņi spriež par diviem iespējamiem variantiem: treniņa mācības vai parasts maldinājums. Pirmo uzreiz atmetām, jo pilsētas dežurants, vecākais leitnants Dudarevs (tāds uzvārds bija arī Maskavā ieceltajam Iekšlietu ministram), treniņa mācības daudzū ļaužu acu priekšā nemēdza rīkot.

Vakarā ielas bija brīvas no transporta, un mums jāšķērso tikai divi kaut cik vērā ņemami krustojumi. Grišam, kurš bija mūžu nostrādājis par šoferi, piemita tāda kā trauksmes kaite, jo tiklīdz sākām raustīt sirēnas kloķi un ieslēdzām zilās gaismas signāla lukturi, automobiļa gaita palika tāda kā kautrīga.

Sirēna, kurai ir jābrīdina visi apkārtējie, dzīvie un mirušie, ka ar milzīgu ātrumu braucam pildīt svarīgu uzdevumu un jāvācas nost no ceļa. Jo dūšīgāk strādā motors, jo lielāks mašīnas ātrums un skaļāks sirēnas kauciens, bet mūsējai pie krustojuma gāze nost, tā knapi velkas, bet no sirēnas tikai tāds *kvieciens* vien iznāca. Kad izbraucam uz Kronvalda bulvāra akmens bruģa un saskatām galamērķi, mums paliek sausa mute un aukstas kājas. Jau iztālēm redzams, ka krietni kūp. Galvai cauri skrien kādreiz iekaltās rindas no kaujas reglamenta par ugunsgrēka dzēšanu izrāžu uzņēmumos. Esam klāt. Ziņoju pa radio uz Centrālo sakaru punktu. Uzblāju, lai Viktors grābj "A" stobru, bet pats metos teātrī, kur pa bēniņu logiem nāk dūmi un vakara krēslā virs skatuves izbūves parādās liesmu mēles. Skatītāju zālē stāv tukšas krēslu rindas. Skatuvei priekšā pusnolaists dzelzs priekšsargs. Uz skatuves - liesmu atblāzma un sprakšķi. Metos zem priekškara, uz skatuvi. Tur visa kreisā mala liesmās. Liesmas pa striķiem un dekorācijām dodas uz augšu un pazūd šņorbēniņu dūmos. Saskrienos ar teātra dežurantu un ugunsdzēsēju vienā personā. Uzzinu, ka teātris ar šodienu ir remontā, visas sistēmas atslēgtas. Tobrīd uz ielas notiek nopietni pekstiņi. Lotars ar Grišu visu savienojusi un pievienojusi, bet ierūsējošais apakšzemes hidrants ar divu vīru spēku palīdzību nav atgriežams. Viktors metas kolēģiem palīgā. Bet pa to laiku zēnu bariņš no tuvējās jūrskolas, palīdzēt gribēdami, Viktora savienotās šļūtenes un stobru pa metāla ārējām kāpnēm ar mērkaķa veiklību uzvelk uz jumta, pie bēniņu logiem. Ziņoju uz Centrālo sakaru punktu, ka degšana uz skatuves, ugunsgrēks Nr.2. Tikmēr hidrants "atkorķēts". Ūdens ir, bet nav stobra un šļūteņu. Bļāju "izmeklētus, piecstāvīgus" vārdus. Jaunie jūrnieki mani saprata, un mūsu "štrumentus" nometa no jumta. Esam uz skatuves, stobrs Viktora rokās šņac un dreb, līdz pēkšņi izgāžas rūšains ūdens. Metot no jumta, stobram nosists izejas gala sašaurinājums, un nu Viktors cenšas ar plaukstu to aizspiest, un špicē degošo vietu, gluži kā puikas ar pirkstu pie ūdens krāna. No augšas krīt degoši krāmi, veļas dūmi. Sajūta kā Raiņa "Uguns un nakts" izrādē cīņa ar Melno bruņinieku. Nav nekādas cerības sagaidīt Spīdolas palīdzību. Bet mums palīdzība tuvojas. Atstāju Viktoru un Lotaru ar nomainīto stobru kā aktierus uz skatuves. Tālumā sadzirdama ugunsdzēsēju automašīnu sirēnu skaņas. Biruta savu darbu ir veikusi un vecākais dispečers Līdumnieks kā vienmēr mierīgā balsī izziņojis - Kronvalda bulvāri 2, Akadēmiskais Drāmas teātris - izziņots ugunsgrēks Nr.2, mašīnas automātiski izsūtīt pēc saraksta. Pirmās pa Kr.Valdemāra ielu, ugunīm

žilbinot, nāk divas 3.komandas mašīnas. Pēc dzēšanas plāna norīkoju vienu mašīnu uz hidranta, bet otru-uz kanālmalu iepretim teātrim. Vīrus ar stobriem (skābekļa aparātos)-labajā pusē virs skatuves, šnorbēniņos. 2.komanda ar divām auto-cisternām un automehāniskām kāpnēm brauc no Brīvības pieminekļa puses, vīriem pēc plāna stāv priekšā darbs bēniņos virs skatītāju zāles, būs karsti un ļoti maz elpošanai derīga gaisa. Dzirdams, ka pa koka tiltu pāri Daugavai brauc Pārdaugavas komanda un klāt jau arī garnizona lielo ugunsgrēku dzēšanas vadītāji -pilsētas operatīvais dežurants Dudarevs un Ugunsdzēsības pārvaldes nodaļas vadītājs Pāvels Anurovs, ugunsdzēsības dienesta virsnieki, kurus sasniedzis trauksmes ziņojums. Ausa jauna diena, kad devāmies uz depo pusi. Pirmie atskrējām, pēdējie aizbraucām...Atkal viena diennakts aizvadīta...Par šo ugunsgrēku daudz nerunāja, bet, ja runāja, tad klusi, un dažādā nozīmē. Vieni uzķēra, ka datums sakrīt ar "fašistisko" apvērsumu Latvijā, citi jauca ar valstiski vēsturisku notikumu, kurš noticis tieši šajā teātrī 1918.gadā. Katru gadu dzēsējus taču brīdināja, ka šajā naktī jābūt īpaši modriem un kaujai gataviem, jo "ienaidnieks nesnauž un vienmēr sevi atgādina"... Manam draugam un cīņu biedram Jānim Šumilovam 15.maijs ir dzimšanas diena, bet mēs tā kārtīgi, ar pilnu krūti, ne reizi nevarējām padziedāt savas dziesmas, kur nu vēl klusi, klusi pašaudīties, lai nepiesietos, ka svinam Ulmaņa svētkus. Latvijas Nacionālais teātris toreiz neizdega. Pabija savu laiku remontā un atkal, it kā nekas nebūtu bijis, vēra durvis saviem cienītājiem, bet neesmu dzirdējis, ka kādreiz uz izrādi būtu uzlūgts kāds no tiem, kuri melnām mutēm tajā maija naktī spēlēja lielu lomu dūmainā dzīves teātrī. Lielākā daļa no šiem brašajiem zēniem nemanot aizgājuši Sv. Pētera pašarnieku brigādē, vai arī drūmā vientulībā velk savas pelēkās dienas, aizmirsti pat no lielās brālības "Viens par visiem, visi par vienu".

Aleksandrs Strekavins, 20.gs.20.gadu sākums (LUM 3136/30)

ALEKSANDRS STREKAVINS (1889-1971)

Latvijas Ugunsdzēsēju biedrību un organizāciju Savienības (LUS) valdes loceklis, Jelgavas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības virsnieks, apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeņa V šķiru (1936). Jelgavas BUB biedrs no 1911.gada. Mākslinieks, gleznotājs, pedagogs, vēstures pētnieks, daudzu rakstu, apcerējumu un grāmatu autors. 1921.gadā piedalījies I Latvijas Ugunsdzēsēju kongresa sagatavošanā un norisē. 1923.gadā ievēlēts par Latvijas Ugunsdzēsēju Savienības (LUS) locekli. 1924.gadā Latvijas ugunsapkarošanas izstādes priekšsēdētājs, no 1932.gada līdz 1940.gadam Ugunsdzēsēju muzeja pārzinis. No 1925.gada veicis LUS instruktora pienākumus daudzās ugunsdzēsēju biedrībās, instruējot un apmācot komandas biedrus praktiskās nodarbībās. 1925.gadā organizējis pirmos ugunsdzēsēju kursus Rīgā un Jelgavā, no 1932.gada līdz 1940.gadam regulāri darbojies sešu dienu kursos par lektoru. Baltijas valstu ugunsdzēsēju Savienības valdes loceklis. Praktizējies ārzemēs - Minhenes, Berlīnes, Prāgas un Varšavas ugunsdzēsēju komandās. Latvijas Ugunsdzēsēju Savienība izdevusi A. Strekavina darbus *Cīņa ar sarkano gaili* (1927), *Jaunā ugunsdzēsēja ABC* (1928), *Grupu iekārta ugunsdzēsēju darbā* (1937), *Ūdens piegāde un Ugunsdzēsības vēsture* (1938). 20.gs. 40., 50.gados strādājis Jelgavas 2.vidusskolā un Rendas skolā Kuldīgas rajonā. 1956.gadā pēc 45

ugunsdzēsībā nokalpotiem gadiem aizgāja pelnītā atpūtā -pensijā. 1962.gadā organizējis ugunsdzēsības izstādi ar maketiem un priekšmetiem un plašu aģitācijas materiālu klāstu, kura divos gados apceļoja 15 Latvijas pilsētas. Šajā laikā tapa arī zīmējumu un gleznu sērija par ugunsdzēsības tehnikas attīstības vēsturi, Jelgavas pilsētu, sarakstīti atmiņu pieraksti “50 gadi ugunsdzēsības dienestā”. 20.gs.20.-40.gados apbalvots arī ar Igaunijas Ugunsdzēsēju Savienības 2.šķiras Nopelnu krustu, Lietuvas Ugunsdzēsēju Savienības 2. un 3.šķiras goda zīmēm, Polijas ugunsdzēsēju federācijas Zelta goda zīmi, Čehijas nacionālās ugunsdzēsēju savienības goda biedra nozīmi, Starptautiskās ugunsgrēku apkarošanas komitejas delegāta nozīmi, Horvātijas-Slovēnijas ugunsdzēsēju biedrības sudraba goda zīmi, Horices brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības sudraba medaļu u.c. apbalvojumiem.

Ugunsdzēsības dienesta veterāns Nikolajs Žučkins, 1985.gads (LUM 3076)

NIKOLAJS ŽUČKINS

Otrā Pasaules kara veterāns. Dzimis 1910.gadā zemnieku ģimenē Tulas apgabalā Krievijā. 1930.gadā devās uz Tulas pilsētu, sāka strādāt Tulas ieroču rūpnīcā, vispirms par dažādu darbu strādnieku, pēc tam par ugunsdzēsēju. 1932.gadā nosūtīja uz seržantu skolu. 1934.gadā sāka strādāt par

ugunsdzēsēju daļas priekšnieka palīgu ķīmiskā rūpnīcā Maskavā. Smagu pārbaudījumu mums ugunsdzēsējiem nācās izturēt Lielā Tēvijas kara laikā.

“Latvijā ierados 1944.gada vasarā, kad sākās Latvijas atbrīvošana no vācu iebrucējiem. Maskavā tika organizēta ugunsdzēsēju operatīvā grupa. Šajā grupā biju arī es. Pa pēdām uzbrūkošajiem karaspēkam nācām arī mēs – ugunsdzēsēji. Bija arī tā, ka pilsētas vienā malā cīnījās karavīri un mēs otrā dzēsām degošās celtnes. Trūka ugunsdzēsības inventāra. Nolietotas bija šļūtenes un sūkņi. Jāuzmanās bija arī no mīnām, ko atstājis ienaidnieks. Ik mirkli riskējam ar savām dzīvībām, bet dzēšot degošās celtnes, mēs par to nedomājam. Tikai pēc daudziem gadiem atceroties domāju, kā to varējām paveikt. Protams, ne visi mani biedri sagaidīja uzvaras dienu. Man laimējās. Līdz ar uzbrūkošo karaspēku Rīgā ieradās mūsu grupa. Pārdaugavā vēl turējās vācieši, kas sistemātiski apšaudīja Vecrīgu. Dega *Romas* viesnīca. Liesmas un dūmi apņēma tik slaveno celtni. Nav ūdens, jo hidranti nestrādā. Vienīgā iespēja bija paņemt ūdeni no kanāla, pie Operas un baleta teātra. Neskatoties uz lielgabalu raidītiem šāviņiem, mēs glābām ko varējām. Tūlīt pēc kara sāku strādāt par sardzes priekšnieku 4.komandā, Hanzas ielā. 1948.gadā kļuva par virsnieku un tiku nosūtīts uz Liepāju par 11.ugunsdzēsēju komandas priekšnieku. Vēlākajos gados strādāju dažādos amatos Rīgā. Atceros 1961.gada ziemu. Decembrī Šķirotavas stacijas rajonā notika dzelzceļa avārija, kuras rezultātā uzliesmoja cisternas ar benzīnu. Es ar savu komandu tur ierados pirmais. Skats bija briesmīgs. Tomēr prasmīgi organizējot dzēšanas darbus, ugunsgrēks tika likvidēts bez lieliem zaudējumiem. Par ugunsgrēka dzēšanu mani apbalvoja ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā* (1962. g.). Un pēc 40 gadiem, kas bija veltīts ugunsdzēsēju dienestam, es 1969.gadā aizgāju pensijā.”

Atmiņas latviešu valodā pierakstījis Spodris Kurmiņš 1988.gadā.

Ugunsdzēsības dienesta veterāns Stefans Masjuļanis, 1985.gads (LUM 3068)

STEFANS MASJUĻANIS (1918-2002)

Stefans Masjuļanis raksta par sava tēva Modesta Masjuļana dienestu Rīgas pilsētas policijas ugunsdzēsēju komandā, sākot no 1900.gada, vēlāk Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas 2.nodaļā Akmeņu ielā 17 līdz 1928.gada rudenim. Tās ir veco ugunsdzēsēju atmiņas un nostāsti, kuri bieži tika pārrunāti mūsu ģimenes lokā. Atmiņu stāstījums ir interesants un izzinošs, jo tajā savijās ugunsdzēsēja darbs ar notikumiem Latvijā, Rīgas pilsētas 700 gadu jubilejas svinības 1901.gada vasarā, 1905.gada revolūcija, Pirmais Pasaules kara gadi un tā šausmas, 1917., 1918.gada radikālās pārmaiņas, Latvijas valsts nodibināšanās, nežēlīgais padomju varas periods Latvijā 1919.gada pirmajā pusē, lielie ugunsgrēki u.c.

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas dzēsējs Modests Masjuļanis ap 1910. gadu

Stefana Masjuļana atmiņā palikušas ugunsgrēkā bojā gājušā 4.nodaļas brandmeistara Aleksandra Vasiļevska bēres 1923.gada decembrī. Interesanta liecība par 2.nodaļas tehniku no 20.gs. 20.gadiem par zirgu vilkmes tehnikas nomaiņu ar jaunas auto tehnikas ieviešanu, kad pakāpeniski likvidējās zirgu parks.

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas 2.nodaļas zirgu pajūgi pie depo Akmeņu ielā 17, ap 1926.gadu

Ap 1925.gadu gadu nodaļas brandmeistara Jāņa (Žaņa) Ansona vadībā noorganizēja ugunsdzēsēju pūtēju orķestri, kurš darbojās līdz 1940.gadam. S.Masjuļana atmiņā palikušas ziņas par lielajiem ugunsgrēkiem Rīgā: 1930.gada 11.aprīlī lielais ugunsgrēks *Sovtorgflota* linu eksporta pārkraušanas-pārsūtīšanas noliktavās ar divu ugunsdzēsēju A.Janno un K.Marcinkeviča traģisko bojā eju.

Ugunsgrēks dzirnavās "Raža". Rīgā, Ventspils ielā 9, 1932.gada 8.septembrī (no fotoalbuma LUM 1418)

20.gs.30.gados daudz ugunsgrēku izcēlās kokzāģētavās, dzirnavās, finiera rūpnīcās, želantīna rūpnīcā. Atceras, kā Rīgas pilsētas profesionālās ugunsdzēsēju daļas pakāpeniski tika apgādātas ar jaunu tehniku : *Magirus* autosūkni, 30 metru garām *Magirus* autokāpnēm. 1939.gadā 4.nodaļa saņēma spēcīgo *Magirus* tehniskās palīdzības automobili ar modernu aprīkojumu - autoceltni, elektroģeneratoru, motorsūkni, skābekļa elpošanas aparātu u.c. piederumiem. 20.gadu pirmajā pusē veica kapitālos remonta darbus 2.nodaļas ēkā- pārveidoja elektriskās apgaismošanas sistēmu, izbūvēja jaunu ūdens sistēmu, izremontēja visas dzīvojamās un dienesta telpas u.c.

Atceroties bērnības gadus S.Masjuļānis piemin, ka ugunsdzēsēji un Akmeņu ielas jaunieši sadzīvoja ļoti draudzīgi. Kopīgi rīkoja dažādas spēles un nodarbības, Lieldienās izkāra šūpoles, kur visiem bija jautri un patīkami. Sevišķi bērni priecājās par Ziemassvētkiem, kad brandmeistars J.Ansons aicināja pie sevis dzīvoklī, kopīgi dziedāja Ziemassvētku dziesmas un deklamēja dzejoļus. Brandmeistars savukārt no savas puses, katram bērnam pasniedza saldumus.

Grupa nodaļas ugunsdzēsēju bērnu sadomāja noorganizēt savu zēnu " Ugunsdzēsēju biedrību", tika izstrādāti un uzrakstīti kārtības noteikumi. Mūsu

jauno ugunsdzēsēju rotaļas sastāvēja no apmācībām, t.sk. pēc lielo un vecāko ugunsdzēsēju parauga, kā arī ierindas mācībām un parādēm.

“Laikā no 1939.gada rudens, kad aizgāju karadienestā Latvijas armijā un līdz Otrā Pasaules kara beigām nebiju saistīts ar Rīgu un ugunsdzēsību. Otrā Pasaules kara laikā tiku ievainots un pēc izveseļošanās nokļuvu 25. rezerves strēlnieku pulkā. 1946.gadā pēc mobilizācijas un atgriešanās Rīgā griezos pie 2. ugunsdzēsēju daļas priekšnieka Jāzepa Ļabja un sarunāju, ka tikšu uzņemts 2.ugunsdzēsēju daļas rindās. Ar 1946.gada 14.jūnija pavēli tiku ieskaitīts 2.Militarizētā ugunsdzēsēju daļas 2.maiņā.

1979.gada februārī sasniedzot 61 gada vecumu un nokalpojis vairāk nekā 32 gadus Rīgas ugunsdzēsības dienestā, aizgāju pensijā.”

Ugunsdzēsības dienesta veterāns Stefans Masjuļanis un brīvprātīgais ugunsdzēsējs Otto Burbe (1886-1968). Ugunsdzēsības modeļu izgatavošana, konsultē S. Masjuļanis, 20.gs.70.gadi.

Ugunsdzēsības dienesta veterāns, atvaļinātais majors Spodris Kurmiņš, 20.gs.70.gadi (LUM 8280/2)

Spodris Kurmiņš (1935-2017)

Ugunsdzēsības dienestā no 1962.gada, Rīgas 5.PMUD ugunsdzēsējs, vecākais ugunsdzēsējs, sardzes priekšnieks un Centrālā ugunsdzēsības štāba aizmugures priekšnieks. Pēc aiziešanas pensijā strādājis Latvijas Ugunsdzēsības muzejā. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni 2010.gadā.

5.PMUD ugunsdzēsējs Spodris Kurmiņš dalās atmiņās par vienu dežūru 1964.gada 17.septembrī- aprakstā *Vienas dienas piezīmes:* " No rīta tieši astoņos komandas zvans vēstīja dežūras maiņu. Maiņas sardzes priekšnieks G.Kaiba pārbaudīja, vai esam gatavi dežūrai. Pēc tam nozīmēja dežurantus un dieneniekus, kā arī iepazīstināja ar dienas mācību plānu. Pēc komandas " pieņemt dežūru" izklīdām un veicām katram zināmos darbus. Līdz pusdienai pabijām rūpnīcā *Darba spars*, kur iepazīnāmies ar ražošanas procesu un ūdens ņemšanas vietām. Pēc pusdienām darbs ar šļūteņu līnijām. Pulkstenis rādīja piekto pēcpusdienas stundu. Atskanēja griezīgais trauksmes zvans. Tā kā bijām tērpušies spectērpos, tad jau pēc pārdesmit sekundēm traucāmies pa Slokas ielu uz Grīvas ielas jauno dzīvojamo masīvu. Bija zināms, ka deg dzīvojamo māju pagrabos iekārtotie šķūnīši. G.Kaiba pēc situācijas izlūkošanas nosaka galveno uguns dzēšanas virzienu. Pagrabā dzirdami dobji trokšņi. Visi uzvelk izolējošās gāzmaskas un dodas pagrabā,

līdzī šļūtene ar stobru. Dūmi ir blīvi, ka pat spēcīgā prožektora spuldze nespēj izlauzties cauri dūmiem. Virzāties dziļāk pagrabā. Karstums palielinās, grūti elpot maskā. Likās, ka tūlīt pietrūks skābeklis. Svelme kļuva neciešama.

Ugunsgrēka dzēšana pagrabā ir ļoti sarežģīta un bīstama. Pēc intensīvas dzēšanas izdodas uguni lokalizēt un vēl pēc kāda laika ierobežot. Tās dežūras laikā mums vēlreiz nācās izbraukt uz ugunsgrēku Rīgas Radio rūpnīcā Popova ielā. Tikai dziļā naktī atgriezāmies savā komandā.

Tāds jau nu ir mūsu ugunsdzēsības dienests. Vienmēr mums jābūt kaujas gatavībā neatkarīgi, diena vai nakts, ziema vai vasara.”

S.Kurmiņš ilgu gadu strādādam 5.nodaļā pieredzējis daudz ugunsgrēku gan kā ierindas dzēsējs, gan kā ugunsgrēka dzēšanas vadītājs: ” Viens ugunsgrēks palicis atmiņā, varbūt paliks pat uz visu mūžu. Tāpēc, ka biju jauns sardzes priekšnieks, trūka ugunsgrēka dzēšanas vadītāja pieredzes un ugunsgrēks izrādījās bīstams un ļoti sarežģīts. 1976.gada naktī uz 19.augustu izcēlās ugunsgrēks Rīgas laku krāsas rūpnīcas laku un krāsu vārīšanas cehā. Šis četru stāvu, gandrīz 20 m augstais cehs, pēc normatīviem skaitījās pats bīstamākais visā rūpnīcā. Tika izziņots ugunsgrēks Nr.2, degot krāsām un viegli uzliesmojošām vielām varēja notikt nelabojams pavērsiens - liels sprādziens. Pēc aptuveniem aprēķiniem degšanas platība bija ap 500 kvadrātmetriem. Pēc brīža ieradās operatīvais ugunsdzēsības štābs ar papildspēkiem, līdz ar to ugunsgrēka dzēšanas darbus uzņēmās štāba priekšnieka vietnieks Visvaldis Voins. Tas atvieglāja manu stāvokli. Tika padodas vairākas šļūteņu maģistrālās līnijas, kā arī putu ģeneratori, strādāja trīs grupas no gāzu-dūmu aizsardzības dienesta.

Kopīgiem spēkiem austot rīta gaismai ugunsgrēks bija lokalizēts un saulei uzlecot arī likvidēts. Vēlāk ugunsdzēsības eksperti noteica, ka ugunsgrēka iemesls - tehnoloģiskā darba režīma pārkāpšana. Šāda ražošanas tehnoloģiskā procesa noteikumu neievērošana bija iemesls daudziem ugunsgrēkiem rūpnieciskos objektos.”

Spodris Kurmiņš savās atmiņās atceras arī ugunsgrēku Rīgā, Gulbju ielā, netālu no sērskociņu fabrikas *Kometa* 1964.gadā: “ Deg koka dzīvojamā māja, no lielā karstuma deg pat koki, kas piekļaujas mājai. Degošo māju izglābt nav nekādas cerības. Augstu gaisā uzšaujas ugunīgas dzirkstis, kad iegāžas degošais jumts. Skumīgi, atkal kādai ģimenei uguns paņēmis pajumti, iedzīvi, un pats traģiskākais - bērņus. Ja būtu laikus pamanīta nelaime, ja laikus būtu izsaukti ugunsdzēsēji, ja būtu ..., tad nebūtu šī traģēdija. Dzēšanas laikā, kāda sieviete nepārtraukti rokas žņaugdama lūdzas ugunsdzēsējiem: *Dzēsiet ātrāk , mani bērņi, mani*. Jau iepriekš bija skaidrs – te nekas nav glābjams. Bet mūsu pienākums līdz galam cīnīties ar uguni. Ko mēs varam

teikt šai sievietei, mātei, kura plaši ieplēstām acīm un izjauktiem matiem tikko dzirdami lūdzas mums. Viens no ugunsdzēsējiem saudzīgi aiz rokas paved sāņus nelaiimes pārņemto sievieti. Pēc pusstundas viss ir galā. Piesardzīgi deguma gruvešos pārbaudām katru kvadrātmetra laukumiņu. Pēc brīža atrodam mazu cilvēciņu atliekas. Kāds no ugunsdzēsējiem ir sameklējis palagu. Uz tā noliekam, kas palicis pāri no diviem bērniem. Klusēdami sakāpjam mašīnās, lai dotos uz komandu. Katrs izjūtam tādu kā vainas apziņu šajā traģiskajā situācijā. Arī mums, ugunsdzēsējiem nav akmens sirds.”

Interesantas un izzinošas ir arī S. Kurmiņa atmiņas par Mācību vienības organizētajiem nodaļu komandieru kursiem Hanzas ielā 5, 1969.gada rudenī: “Ugunsdzēsības dienestā biju nodienējis jau gandrīz septiņus gadus, sākot no ierindas dzēsēja līdz vecākajam ugunsdzēsējam 5.PMUD Slokas ielā 66. Praktiskās iemaņas bija pietiekamas, dzēsti daudzi ugunsgrēki, komandas izbraukuma rajonu, svarīgākos un ugunsbīstamākos objektus un ūdens ņemšanas vietas pārzinu pilnībā. Tā kā, tajā gadā savā maiņā biju vienīgais ar vidējo izglītību, tad daļas vadība nolēma, ka man laiks komandēt nodaļu un varbūt pat sardzes maiņu. Decembra pirmajā pusē sāku mācības jaunāko komandieru kursus. Grupā bijām 30-35 cilvēki, no tiem 5-7 latvieši, mācības notika krievu valodā. Mācības pasniedza Ugunsdzēsības pārvaldes virsnieki. Ugunsdzēsības taktiku un gāzu-dūmu dienesta priekšmetus izklāstīja vecākais leitnants A.Krauklis. Lekcijas viņš lasīja lēnām un saprotoši. Ugunsdzēsības profilaksi pasniedza vecākais leitnants Kuzins. Diezgan stingrs vīrs. Savos konspektos ielūkojās maz. Atzīmes lika objektīvi. Pasniedzējs Jakoļevičs-Ivanovs jauns leitnants, kurš dažus gadus iepriekš beidzis Virsnieku skolu, kursantiem pasniedza ugunsdzēsības taktiskās mācības. Viņa vadībā kursanti apguva izvēršanās kaujai, strādāšanu skābekļa izolējošās gāzmaskās, kāpšanu mācību tornī ar triecienkāpnēm, izbīdamām kāpnēm, glābšanas darbus darbu ar šļūteņu līnijām, motorsūkņiem, hidrantiem. Vārdu sakot, ugunsdzēsēja praktiskos darbus. Taktiskās mācībās man nekādu grūtību nebija. To visu biju apguvis strādādams ugunsdzēsības daļā. Dažus mācību priekšmetus pasniedza majors Baklanovs un kapteinis Pakalnietis. Abu virsnieku lasītās lekcijas bija viegli uztveramas un saprotamas. Kursos bijām dažādi cilvēki ar dažādām izglītības pakāpēm un raksturiem. Ne visi kursanti viegli uztvēra mācību vielu. Pēc kāda mēneša mūs sāka norīkot par dieniniekiem, dežurantiem un arī sardzē, tā papildinot sardzes maiņu. Tie, kuri bija norīkoti sardzē, atskanot trauksmes zvanam, atstāja klasi un skrēja uz garāžu, lai izbrauktu uz notikuma vietu. Vienā aukstā ziemas dienā iznāca arī man dežurēt sardzē (1970.gada 11.februārī). Pametu klasi, un pēc nepilnas minūtes jau traucamies pa Hanzas ielu uz Daugavas pusi. Sardzes priekšnieks teica, ka esam izsaukti uz paaugstināto izsaukumu. Mašīnām izbraucot uz V.Lāča ielu redzējām Oktobra tilta rajonā melnus dūmus. Piebraukuši redzējām, ka deg dēļu sētā iežogotais

Latviešu Sarkano strēlnieku piemineklis. Priekšā jau bija daudz ugunsdzēsēju mašīnu. Pie Daugavas stāvēja lielā sūkņu stacija. No visām pusēm pieminekļa virzienā stiepās šļūtenes. Jā, te neko vairs glābt nevarēja. Mēs ar ķekšiem no pieminekļa fragmentiem rāvām nost gruzdošās dēļu paliekas. Pats piemineklis daudzās vietās bija saplaisājis. Pēc pāris stundām viss bija apdzēsts. Varējām braukt atpakaļ uz mācību daļu. Pēc ugunsgrēka notika Mācību vienībā notika vadības maiņa. Uz Ugunsdzēsības pārvaldi aizgāja līdzšinējais priekšnieks Puzanovs, viņa vietā atnāca Imants Neimanis. Tuvojās pavasaris. Bieži gājām uz rūpnīcām, noliktavām un citiem objektiem, lai praktiski apgūtu ugunsdrošības profilaksi. Pasniedzēja Ivanova vadībā noņēmāmies ar taktiskajām mācībām, viņš ar hronometru rokās fiksēja, cik ilgā laikā apgērbām spectērpu, glābšanas virves piesiešanu pie konstrukcijām utt. Un, kurš paredzētajā laikā, pēc normatīva, nespēja to izdarīt, to dzenāja, kamēr tas nedabūja kaut kroņa atzīmi – trijnieku. Bieži trenējamies ar izolējošām maskām КИП-8. Uzvilkuši galvā maskas, sēdējām dūmu kamerā, vai arī veicām fizisku darbu. Grūtāk ar *kapiem* gāja puišiem, kuri bija atbraukuši no rajoniem. Viņi nekad maskas nebija lietojuši un neprata tās pārbaudīt, ne pirms, ne pēc lietošanas. Tāpēc mums *večiem* nācās iet palīgā ar padomiem. Kādu dienu apakšpulkvedis I. Neimanis sarīkoja ierindas skati. No rīta cītīgi berzām un spodrinājām pogas, siksnu sprādzes, kirzas zābakus, kreklīm piešuvām baltas apkaklītes un gludinājām bikses. Pēc tam pagalmā pa grupām trenējamies soļošanā un goda atdošanā. Kad kādu stundu bijām dīdījušies pagalmā, ieradās pats I. Neimanis. Padzenājis mūs pa pagalmu soļošanā un sveicināšanā, I. Neimanis aizgāja, izsakot vienam otram kursantam piezīmi par it kā netīrām jostu sprādzēm un zābakiem. Aprīļa beigās, notika praktiskās nodarbības ar motorsūkņiem- ūdens uzsūkšanu no ūdens ņemšanas vietām un ūdens padošanu pa šļūtenēm. To pašu apgūvām ar automobiļu sūkņiem. Pasniedzējs brīdināja, lai mēs šo procedūru labi iegaumējam un apgūstam, jo ūdens ņemšana un to padošana pa šļūteņu līnijām būs eksāmenos. Mēs sapratām, ka strādāt ar motorsūkņiem ir jāiemācās. Savā 5.komandā mēs diezgan bieži pielietojam šos sūkņus, jo bija gadījumi, ka pie ūdens ņemšanas vietas ne vienmēr varēja piebraukt. It sevišķi mežu un kūdru purvu degšanas laikā tie bija neaizstājami. Līdz ar mācībām klasēs un garāžā mēs veicām arī saimnieciskos darbus - gan telpu uzpošanu, gan šļūteņu sakārtošanu, gan ielu tīrīšanu. Lielā tīrīšana un spodrināšana notika t.s. Ļeņina sestdienas talkā (*subotņikā*). Pievakarē, kad talka beidzās, mūsu daļa bija ļoti pārvērtusies. Pagalms, iela un skvērs bija uzposts, visi ziemas gruži pazuduši, arī telpas atguvušas svaigumu un izskatījās svinīgākas.”

Pienāca laiks, kad sākās eksāmeni. Eksāmena komisijas locekļi bija daļas vadība un pārstāvis no Ugunsdzēsības pārvaldes. Es visus eksāmenus noliku teicami, visi mūsu grupas puiši beidza skolu. Tikai zināšanu bagāža

katram bija dažāda. Pēc jaunāko komandieru skolas beigšanas es atgriezos savā komandā, bet jau citā kvalitātē nevis kā nodaļas komandieris, bet kā sardzes priekšnieks. Pēc kāda laika man piešķīra virsnieka pakāpi.”

Ābrams Kaplāns saņem apbalvojumu, 20.gs.70.gadi (LUM 6022)

ĀBRAMS KAPLĀNS

Ābrams Kaplāns par sevi stāsta: “1951.gada aprīļa beigās iesāku dienēt 1.atsevišķā militarizētā ugunsdzēsēju komandā, kurā nodienēju vairāk nekā 13 gadu. Biju dzēsējs, vecākais telefonists, gāzes un dūmu dienesta vecākais speciālists, vecākais dzēsējs un nodaļas komandieris. Pēc tam mani pārcēla uz 5.PMUD par sardzes priekšnieku, kur nodienēju nepilnus 10 gadus. Pēdējos desmit gadus nodienēju Centrālā ugunsdzēsēju sakaru punktā par vecāko dispečeru. 1968.gadā apbalvots ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā*. 1984.gadā aizgāju pensijā. Pirmais lielākais ugunsgrēks, kura dzēšanā piedalījies notika 20.gs. 50.gadu vidū. Tolaik sardzes priekšnieka amatu veica pieredzējušie seržanti, jo trūka virsnieku kadru. Bija balta marta nakts, kad trauksme uzcēla mūs un vecākā seržanta Zagorska vadībā traucāties uz kokapstrādes rūpnīcu, kas atradās Maskavas un Stadiona dambja stūrī. Jau no tālienes bija redzama milzīga atblāzma, liecinot, ka uguns jau ir apņēmis lielu platību, tādēļ sardzes priekšnieka vietas izpildītājs pa ceļam jau padeva izsaukumu Nr.2. Piebraucot pie ugunsgrēka vietas 2.nodaļas komandieris Noviks deva rīkojumu uzstādīt autosūkni uz hidranta Maskavas ielā. Žogā

izlauzām caurumu un caur spraugu tika izvesta pilnīga kaujas izvēršanās. Pa to laiku autocisterna iebrauca rūpnīcas teritorijā, bet tuvo piebraukt pie degošā objekta nedrīkstēja, jo varēja aizdegties automobilis. 1.nodaļas komandieris Bojanovskis deva rīkojumu ar stobru B neļaut ugunij pārsviesties uz darbnīcām, kas atradās blakus degošam objektam. Dega milzīgs ap 1000 kvadrātmetru liels ražošanas cehs. No Daugavas pūta stiprs vējš, kas dzina uz ugunsdzēsējiem nepārtrauktus smacējošus dūmu mākoņus. Stobrinieki un apakštobrinieki Jermolajevs, Salatenkovs, Rudojs u.c. neatstāja kaujas pozīcijas. Sevišķi grūti bija izturēt līdz tam brīdim, kamēr padeva ūdeni. Visi nepārtraukti klepoja un bija sajūta, ka vairs nav tālu līdz samaņas zaudēšanai. Kad parādījās ūdens kļuva vieglāk, jo varēja piespiest degunu tuvo pie ūdens strūklas un ieelpot skābekli, kas atradās ūdenī. Drīz vien ieradās pārējās ugunsdzēsēju daļas pēc Nr.2 izsaukuma un kopīgiem spēkiem ugunsgrēku nodzēsa. Vēl pēc dažiem gadiem tai pašā objektā izcēlās vēl lielāks un bīstamāks ugunsgrēks, tad pat apdega krāsa autocisternai, kas pārāk tuvo piebrauca pie degošā ceha.

1959.gada 14.jūlijā izcēlās ugunsgrēks *Lathoztorga* noliktavās Visvalža ielā 6/8. Dega liela koka noliktava. Plosījās uguns jūra. Blakus dažus metrus tālāk atradās tāda pati lielāka noliktava. Jau braucot, leitnants A.Žaleiko padeva pa rāciju izsaukumu Nr.3. Dzēsējiem deva rīkojumu- neļaut ugunij pāriet uz blakus novietoto noliktavu, kur glabājās materiālās vērtības. Attālums starp noliktavām tikai vairāki metri. *Ne soli no vietas* - stingri noteica leitnants. Pirmās mašīnas personālsastāvs stāvēja nozīmētā pozīcijā. Lācis, Bojanovskis, Kovaļovs aplēja sevi ar ūdeni, lai paši nesadegtu, lēja ūdeni uz nedegošās noliktavas jumtu, tad atkal uz sevi, jo liesmu spēcīgais karstums nežēlīgi svilināja seju, draudēja aizdedzināt kaujas tērpus, zābakus. Tad jaunais ugunsdzēsējs Lācis atrada lielisku risinājumu - atnesa lielu skārda loksni, kas kā ekrāns aizsedza mūs no degošās noliktavas svelmes. Ugunij pāriet uz blakus noliktavu nepieļāvām. 2.nodaļa, uzstādījusi mašīnu uz hidrantu, ar spēcīgu lafetes stobru nodaļas komandiera Aleksandra Salatenkova vadībā, sāka dzēst lielo uguns jūru. Ar viņu kopā virzoties tuvāk uguns peklei strādāja Ševeļovs, Ovsejenko u.c. Drīz ieradās papildspēki, vadību uzņēmas UP vadība un ugunsgrēku sekmīgi likvidēja.

Nekad neaizmirsīšu vissmagāko nakti, kurā mēs dzēsām divus lielus ugunsgrēkus. Ne jau tādēļ, ka ugunsgrēki bija sevišķi bīstami, bet gan lielā aukstuma dēļ, sals pārsniedza mīnus 20 grādus. Plkst.20 izbraucām uz ugunsgrēku Citadeles ielā 5. Piecstāvēgā dzīvojamā namā dega bēniņi. Uguns izplatījās pa visu māju. Bija padots ugunsgrēks Nr.2. Līdz pusnaktij cīnījāmies, kamēr ugunsgrēku izdevās nodzēst. Kursanti Bajārs, Freimanis, Platonovs un es izmirkām līdz ādai. Kamēr dzēsām ugunsgrēku salu nejutām,

bija pat karsti, bet pēc uguns likvidēšanas, sajūtām svelmainu aukstumu. Drīz vien kaujas tērps sasala un pārvērtās it kā par bruņām. Grūti bija saliekties, lai savāktu šļūtenes un tehnisko apbruņojumu. Bet ar to mūsu pārbaudījumi šajā naktī nebeidzās. Daļā pamazām atkusām, savedām autocisternu kaujas gatavībā, noģērbām slapjās drēbes un apakšveļu, uzvilkām, kas vēl bija sauss. Bajāram un man nebija rezerves kaujas tērpa, arī brezenta kaujas tērpi slapji. Zābakus un kājautus nolikām pie krāsns žāvēties. Tikko nolikāmies uz dusu, atskanēja trauksme. Ātri uzvilkām vēl mitros zābakus, kaujas tērpi vēl pavisam slapji, labi, ka galifē bikses bija sausas. Uz kailas miesas uzvilkām sausus bušlatus (pusmēteļus). Šoreiz ceļš bija krietni tālāks-Bolderāja, kur dega gara vienstāva koka ēka-baraka-karaspēka daļas bibliotēka. Atkal ugunsgrēks Nr.2, atkal cīņa ar uguni līdz rītam, atkal sasalām ragā. Bet mēs visi bijām jauni, spēcīgi un nākošajā dežūrā neviens pat nešķaudīja.

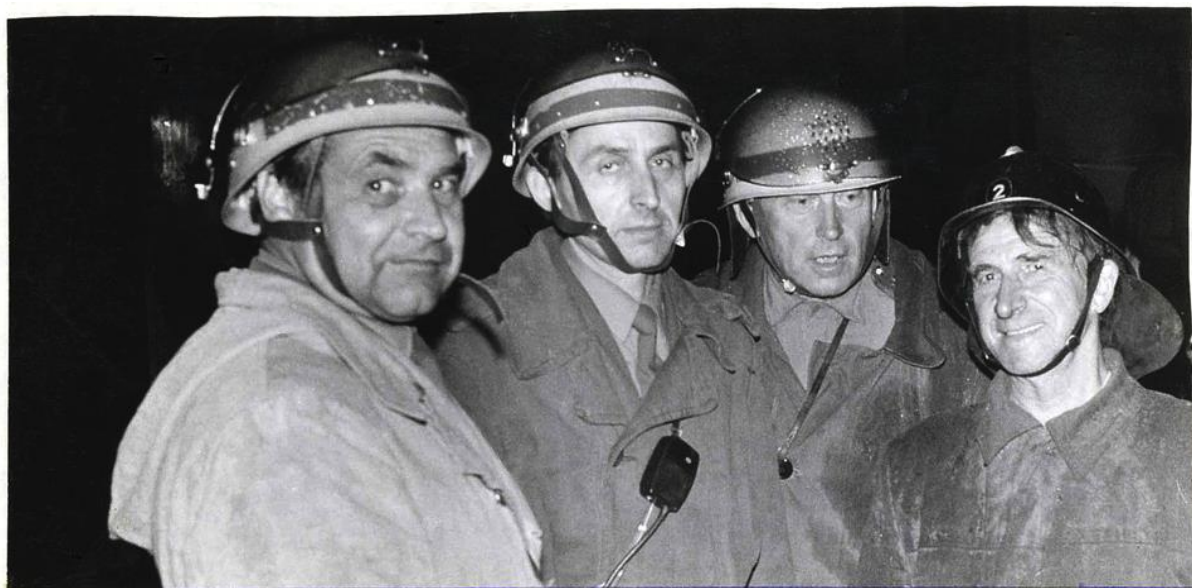
Par savu galveno, visatbildīgāko ugunsgrēku, kura dzēšanā man iznāca piedalīties, pat vadīt dzēšanu, savā dienesta laikā uzskatu ugunsgrēku bērnu namā Kandavas ielā 2/4 1968.gada 7.janvārī. Bija svētdiena. Bija uzsnidzis dziļš sniegs. Sals bija diezgan pamatīgs. Es dienēju 5.daļā par 3.maiņas sardzes priekšnieku. No sardzes personālsastāva šajā tik atbildīgajā, kā vēlāk izrādījās dienā, neviens neslimoja, nebija atvaļinājumā, ierindā bija 15 labi apmācīti un spēcīgi vīrieši. Plkst.16.04 atskanēja trauksme, attālumu līdz izsaukuma vietai veicām nedaudzās minūtēs. Kad piebraucām pie degošā nama, vispirms ieraudzījām pūli, kas sagaidīja mūs ar kliegzieniem *Tur bērni deg* un norādīja uz otro stāvu. Tur bija izsists logs un pa logu plūda ārā biezi dūmi, un uzstādītas pašizgatavotas kāpnes. Vēlāk uzzinājām, ka kurinātājs pieslēja šīs kāpnes un mēģināja iekļūt telpās, taču nesekmīgi, jo dūmi bija tik asi un indīgi, ka bija spiests atkāpties. Es biju izkāpis no mašīnas, pieskrēju pie pūļa. Izdzirdējis, ka telpā atrodas bērni, sajutu, ka mani nervi sasprindzinās līdz pēdējam. Daudz nedomādams uzkāpu pa kāpnēm un pēc dažām sekundēm biju sadūmotajā telpā. Dzirdēju, ka kaut kur dziļumā skaļi sprakst uguns. Ievilcis dažus malkus indīgos dūmus, jutu, ka smoku. Vēlāk pārdomāju savu rīcību, sapratu, ka rīkojos ne ļoti pareizi, bet tajā mirklī impulsīvi steidzos ātrāk iekļūt degošā istabā, kur iet bojā bērni, un lai viņus glābtu katra sekunde ir dārga. Pa to laiku mašīnas bija piebraukušas pie nama. Izbāzis galvu pa logu un ievilcis plaušās svaigu gaisu devu rīkojumu: 1.nodaļai izvilkt KIPus un doties pa kāpnēm ar stobru B, lai glābtu bērnus, 2.nodaļai pa iekšējām kāpnēm ar stobru B dzēst ugunsgrēku, šoferim Vidžum pa rāciju paziņot ugunsgrēks Nr.2 un nekavējoši izsaukt ātro palīdzību. Kamēr 1.nodaļa uzvilka KIPus, paskatījos zem savām kājām un caur dūmiem ieraudzīju kaut kādu tumšu priekšmetu. Noliecos un sataustīju bērna augumu, pacēlu to un pienesu pie loga. Šoferis Vidžis uzkāpa pa kāpnēm un nonesa samaņu zaudējošo bērnu pagalmā. Sāku atvērt visus logus, bet nervu

saspīlējuma dēļ pārāk stipri rāvu logus vaļā, viens stikls saplīsa un mazliet iegriezta man rokā. Bet šim sīkumam šinī izšķirošajā brīdī nepievērsu uzmanību. Pa to laiku 1.nodaļas KIPnieki : vecākais dzēsējs Pelsis, kuram rokā bija stobrs *B* un dzēsējs Rudzītis iekāpa pa kāpnēm verandā. No otras puses pa iekšējām kāpnēm, dzēšot uguni, jau virzījās 2.nodaļa: nodaļas komandieris Inta, dzēsēji Gržibovskis, Borsukovs, Koroļkovs. Biezie dūmi jau bija izklīduši, elpot kļuva vieglāk. Pie pašas verandas izejas pie sliedīšu gulēja otrs bērns. Arī bez samaņas. Viņu pacēla Rudzītis un iznesa svaigā gaisā. No verandas iekļuvām koridorā un iegriezāmies pirmajās durvīs pa kreisi. Iekļuvām guļamistabā, bet visas gultas bija tukšas. Nebija arī neviena zem gultām. Tad griezāmies atpakaļ un iegājām telpā, kas atradās pretim guļamistabai. Šeit uz grīdas bez samaņas gulēja četri bērni. Vēlāk uzzinājām, ka otrās mašīnas šoferis Koroļkovs padevis 2.nodaļai ūdeni, pats pēc savas iniciatīvas uzkāpa pa ārējām kāpnēm, un no telpas pretim guļamistabai iznesis divus bērnus. Vēl paņēmuši katrs divus bērnus Rudzītis un Koroļkovs. Vēl un vēl rūpīgi pārbaudījām visas telpas, bet vairāk bērnu neatradām. Zem tās telpas, kur atradām visvairāk samanu zaudējošo bērnu, ārā sētā bija ar biezu sniega kārtu pārklāta ogļu kaudze. Trīs visdrosmīgākie bērni no otrā stāva izlēca pa logu uz šo ogļu kaudzi un izglābās pirms mūsu atbraukšanas. Kad atbrauca pārējās garnizona daļas un UP vadība, visi bērni bija izglābti un uguns apdzēsta. Kā izrādījās samaņu bija zaudējuši astoņi bērni, viņu vecums no sešiem līdz astoņiem gadiem. Diemžēl, viens bērniņš nomira.

Par ugunsgrēka dzēšanu bērnu namā ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā* tika apbalvoti Korobļovs, Rudzītis un es. Rudzītim tā bija jau otrā medaļa. Pirmo viņš saņēma par bērna glābšanu ugunsgrēkā dzīvoklī Dobeles ielā 2a. Pelsis iznesa bērnu, kas jau bija miris un medaļu nesaņēma. Pēc manām domām, cienīgi saņemt šo medaļu bija visi mūsu daļas 3.maiņas ugunsdzēsēji.

Pēdējos desmit gadus nodienēju par Centrālā ugunsdzēsēju sakaru punkta (CUSP) vecāko dispečeru. Daudzreiz nācās pieņemt pieteikumu par ugunsgrēku pa telefonu 01, izsūtīt daļas uz ugunsgrēku, un vienmēr es šajos brīžos atcerējos, kā man nācās piedalīties vairāk nekā 23 gadu laikā daudzu ugunsgrēku dzēšanā, no kuriem varbūt atmiņā dziļi iespiedušies daži desmiti, un savā sirdī sēžot siltā telpā pie dispečera galda, domās biju pie tiem, kas gan vasaras tveicē, gan ziemas bargajā salā, lietū un sniegputenī, gaišā dienā un tumšā naktī iet cīņā ar ugunspūķi caur dūmiem un liesmām un kuru balsis nonāk līdz mums pa rāciju, gan paziņojot par ierašanos ugunsgrēka vietā, gan izlūkošanas rezultātiem, gan pieprasot paaugstinātu numuru. Manas domas bija vienmēr ar tiem, kas pirmie iet cīņā ar uguni. Un tagad, kad mans mūža dienests ir beidzies, arī ar tiem, kas pirmie saņem ziņu par ugunsnelaimi, līdz

ar to iedarbinot sarežģīto dzēšanas mašīnu. Sevišķi sasprindzināts darbs ir CUSP darbiniekiem ir lielos ugunsgrēkos (apstiprinātos Nr.2, Nr.3). Pareizi pēc izbraukuma saraksta izsūtīt mašīnas, vajadzības gadījumā ugunsdzēsības kuteri vai vilcienu, paziņot pa selektoru par izbraukumu nakts laikā. Ārpus darba laika vadībai (to ir vairāki desmit) ir jāzvana pa telefonu katram uz viņa dzīvokli, jāatgādina daļu sakaru punktu telefonistiem, ka ir jāpaziņo Profesionālo ugunsdzēsēju daļu priekšniekiem par ugunsgrēku, mācību centra telefonistei, ka jāuzceļ virsnieki, kas dzīvo Plostu ielā 12, jāizsūta ziņa par ugunsgrēka vietu visiem speciālajiem dienestiem - avārijas dienestam, ātrajai palīdzībai, Latvenergo u.c. Ugunsdzēsības pārvaldes vadībai jānosūta personālās automašīnas. Tā kā CUSP darba ir daudz, un no operativitātes atkarīga sekmīga ugunsgrēka dzēšana. Tagad būdams pensijā, atceros tos sasprindzinātos brīžus, kad uguns stihijai pretim stājās ugunsdzēsēju drosme un meistarība. Sirdī vienmēr esmu kopā ar ugunsdzēsējiem.”

Ugunsdzēsēji pēc ugunsgrēka, no kreisās Spodris Kurmiņš, Jānis Baško, Vladislavs Žerdiņš un Stefans Masjuļānis, 20.gs. 70.gadu beigās. (LUM 8372)

JĀNIS BAŠKO

Jāņa Baško atmiņas pierakstījis bij. Ugunsdzēsības štāba aizmugures priekšnieks Spodris Kurmiņš 1996.gadā (tolaik Latvijas Ugunsdzēsības muzeja darbinieks).

J.Baško atceras: “Republikas Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta Centrālajā sakaru punktā (CSP) vienlaikus ieskanas vairāki telefoni. Dežurējošās dispečeres uzklausā zvanītājus. Tie satraukti teic, ka

redzot dūmus un uguni. Instrukcija liek CSP darbiniecēm noskaidrot adresi, degošo objektu, lai precīzi un ātri izsūtītu atbilstošu ugunsdzēsības tehniku. Tādēļ uz nosaukto adresi tiek nosūtīta tuvākā ugunsdzēsēju brigāde, vienlaikus tiek informēti operatīvā ugunsdzēsības štāba darbinieki.

Viņi trešās maiņas *musketieri*-uzklausījuši ziņu par daudzajiem zvaniem, pulkvežleitnanta Sergeja Šarova vadībā steidzas pie štāba *fordiņa*. Jau izbraucot no depo, katrs štāba darbinieks zina, kas kuram darāms izsaukuma vietā. Virsnieka vietnieks Jānis Baško ceļā uz izsaukuma vietu vēl un vēl precīzē tuvākās ūdens ņemšanas vietas - hidrantus. Klāt arī degošais objekts. Deg liela neapdzīvota vienstāvu koka ēka. Bīstami tuvu atrodas vairāki malkas šķūnīši un koka garāžas, kas var uzliesmot kuru katru brīdi. Pamesto ēku dzēš tuvējās komandas dzēsēji, uz notikuma vietu steidzas arī kaimiņu komandas automašīnas. Te arī sākas J.Baško tiešais dienesta pienākums, t.i. palīdzēt t.s. aizmugures priekšniekam sagaidīt un izvietot ugunsdzēsības tehniku pareizā secībā un pie ūdens ņemšanas vietām savlaicīgi nodrošināt maģistrālo šļūteņu līniju pietuvināšanu degošajam objektam, jāuzmana šļūteņu līnijas no bojājumiem, jānorīko bojātās šļūtenes nomainīt ar veselām, lai netraucētu sabiedriskā transporta kustību ielā, kur izvietotas šļūteņu līnijas izmanto šļūteņu tiltiņus. Profesionāli strādājot, štāba darbinieki drīz var ziņot CSP, ka degšana ierobežota un vēl pēc brītiņa pilnīgi likvidēta.

Līdzās tiešajai dalībai dzēšanā kopā ar dežurējošiem štāba darbiniekiem pārbauda arī, kā ugunsdzēsēju komandas pilda dienesta pienākumus. Un kur vēl iekšējais štāba darbs. Tā nepārtrauktā sasprindzinājumā paiet dežūra, lai pēc trim diennaktīm viss sāktos no sākuma. J.Baško ir pieredzējis ugunsdzēsības štāba darbinieks, jo šajā dienestā nostrādājis vairāk nekā sešpadsmit gadus.

Bet viss iesākās pirms daudziem gadiem, kad Jānis iedraudzējās ar uguni. Kad Jānim pajautā, kādēļ viņš izvēlējies šo riskanto darbu, viņš atbild: “Godīgi sakot, pats īsti nezinu”, bet pēc brīža viņš turpina: “Laikam, tas bija 1965.gadā, kad iestājos Valteru BUB Jūrmalā. Protams, par dežūrām brīvprātīgajos algu nemaksāja, toties nācās piedzīvot dažādus atgadījumus, kas arī noteica manu turpmāko likteni. Pēc rakstura neesmu avantūrists, tomēr reizēm gribas izjust asus pārdzīvojumus. Vasarā Valteru BUB veči visbiežāk brauca uz meža ugunsgrēkiem. Citreiz dzēsa arī kādu degošu malkas šķūnīti komandas tuvumā”. Žiperīgo puisī no Valteru BUB ievēroja toreizējais Dubultu Ugunsdzēsības daļas priekšnieks majors Ādolfs Januševskis. Viņam iepatikās nosvērtais, enerģiskais jauneklis, un Ā.Januševskis aicināja uz savu komandu. Tā 1969.gada nogalē J.Baško sāka savu dienestu Jūrmalas ugunsdzēsēju komandas otrajā sardzes maiņā. Soli pa solim tika apgūts

sarežģītais ugunsdzēsēja amats. Pēc vairākiem darba gadiem J.Baško dienests tika novērtēts un nolēma viņu sūtīt mācīties uz jaunāko komandieru kursiem. 1974.gadā Mācību vienības jaunajā ēkā, Ķeņgaraga ielā 3 mācības uzsāka pirmā kursantu grupa. Viņš silti atsaucas par kursu pasniedzējiem- sevišķi par Juriju Cvetkovu un Juriju Kisļaku. Kursā mācījās kopā ar V.Speru, Nikolaju Moškarinu, Aivaru Straumi u.c. Pēc kursu beigšanas atgriezās savā komandāšoreiz trešajā maiņā. No 1978.gada pēc majora A. Jakuševska ieteikuma, J.Baško turpināja dienestu Ugunsdzēsības štābā. Šobrīd viņš veic štāba aizmugures priekšnieka palīga pienākumus. Štābā ir cits darba lauks un cita lielāka atbildības nasta. Ar savu godīgo atklāto raksturu viņš ātri iekļāvās štāba darbinieku grupā, ko vadīja daudz pieredzējušais ugunsdzēsējs štāba priekšnieka vietnieks Vladislavs Žerdiņš. J Baško līdz sīkumam apguvis visus darba pienākumus. Viņa enciklopēdiskās zināšanas par Rīgas ielām, ugunsbīstamiem objektiem un hidrantu izvietojumiem ir intensīva darba un profesionālās intereses rezultāts. Vairāku gadu darbs ir Rīgas pilsētas plāna planšetes, kur iezīmētas visas ūdens ņemšanas vietas: Rīgā ir tūkstošiem hidrantu, tūkstošiem piesaistes punktu- adreses, ūdensvada diametri u.tml. J. Baško zīmējis neskaitāmas ugunsgrēku shēmas, kurās redzami kaujas iecirkņu un tehnikas izvietojums, ugunsgrēka izplatības zona no degšanas sākuma līdz likvidācijai.

Ne velti UGDD vadība novērtējusi J. Baško ieguldījumu ugunsdzēsības dienestā, paaugstinot viņu dienesta pakāpē- virsnieka vietnieks.

“Ne jau pakāpe vai citi slavējumi man svarīgi”, par sevi saka J.Baško. ” Galvenais, ka ar savu līdzdalību varu palīdzēt cilvēkiem lielajā nelaimē.”

Skursteņslaucītāji 1928.gadā

Jānis Valdemārs Altenbergs (1900- 1990)

Skursteņslaucītāja darbs Rīgā un Valmierā no 1922.gada līdz 1965.gadam. Atmiņas pierakstītas Valmierā 1988.gadā.

“Kopā ar tēvu pēc 1. Pasaules kara atgriezās Rīgā. Tēva paziņa Auniņš ieteica iet strādāt par skursteņslaucītāju pie meistara Ābeles, ko arī sāku darīt 1922.gadā. Arī Ābeles dēls bija skursteņslaucītājs. Tad pārcēlos kopā ar tēvu uz Valmieru un sāku strādāt par skursteņslaucītāju pēc takses (līguma). Darba plāns bija pēc patikas, bet visās mājās pabiju un tur labi sagaidīja. Rīgā noskatīju sievu, ar kuru apprecējos. Valmierā bez manis bija vēl viens skursteņslaucītājs Johansons, kurš vēlāk aizbrauca uz Vāciju. No 1947.gada manu amatu pievienoja BUB.

Pirmās Latvijas Republikas laikā man parasti bija 2-3 mācekļi. Lai šai laikā nokārtotu meistara nosaukuma iegūšanu vajadzēja būt praksei 7-10 gadus. Valmieras apriņķa priekšnieks mani lūdza, lai tīru skursteņus visām apriņķa mājām. Ja bija kāda kļūda darbā, tad vajadzēja maksāt 3 reizes lielāku sodu par nodarīto *skādi*. 1939.gadā piedalījies Skursteņslaucītāju cunftes 200 gadu jubilejas svinībās Rīgā. Svinībās uzstājos ar runu, bet svinību gaitu neatceros. Pabalstus un apbalvojumus par labu darbu no pilsētas valdes nesaņēmām. Darba tērps un aprīkojums bija jāpērk pašam. Pēc 1947.gada, ja saņēmām nekvalitatīvus darba rīkus, braucām uz Rīgu un protestējām.

Bieži dāmas centās uz ielas mums apķerties, vai izraut no niedru slotiņas niedrīti laimei. Jaungadā gājām pa mājām apsveikdami pilsētas iedzīvotājus, par ko saņēmām no katras saimnieces 10 latus. Šajā laikā uzdarbojās viltvārži, kuri uzdevās par skursteņslaucītājiem, lai nopelnītu kādu latu.

Jaunībā iemājos spēlēt vijoli, ko daru vēl šodien. Agrāk spēlēju Valmieras simfoniskajā orķestrī pie Kaktiņa, tad pie Rozenberga.

Aktīvi strādāju par skursteņslaucītāju līdz 1965.gadam, par šo laiku ir saņemti vairāki diplomu.

Tagad daudz lasu un filozofēju par kristīgo ticību, Šopenhaueru, Kantu, Platonu. Uzskatu, ka kultūra nāk no nemirstības. Lasu un citēju F. Dostojevski.

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas 4.nodaļas ugunsdzēsējs Rūdolfs Smilga, ap 1926.gadu (LUM 8220/1)

RŪDOLFS SMILGA (1901-2000)

Ugunsdzēsības muzeja darbinieki ar Rūdolfu Smilgu iepazīnās 1987.gada vasarā Jūrmalas ekspedīcijas laikā, kad apsekojām Bulduru, Dubultu, Majoru, Slokas un Ķemeru teritorijas, kur kādreiz darbojās brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības. Smilgas kungs mūs ar aizrāva plašo un interesanto dzīves stāstu un pieredzi, optimistisko un labestīgo attieksmi pret

apkārtējiem, neskaroties uz lielo gadu nastu. Viņa Majoru namiņā, kur viņš mita kopā ar meitu, mazbērniem un mazmazbērniem, aizvadītas garas stundas klausoties viņa stāstījumos.

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas 4.nodaļas automobiļa Dodge motorsūkņa pārbaude Hanzas ielā 5, 20.gs.20/30.gadi (no fotoalbuma LUM 1417)

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas 4.nodaļas darbinieks no 1926. gada. 1940.- 1941.gados Jaunāko ugunsdzēsēju komandieru skolas priekšnieka P. Eglīša palīgs, pēc tam strādā Rīgas Ugunsdzēsēju komandas 5. nodaļā, Jūrmalas ugunsdzēsēju komandā un 3.PMUK. 1949.gada 24. janvārī arestēts, notiesāts uz 25 gadiem, rehabilitēts. Pēc atgriešanās no izsūtījuma dzīvo un strādā Jūrmalā. Brīvajā laikā glezno. Latvijas Ugunsdzēsības muzejā bija eksponēta viņa gleznoto ainavu izstāde. Raksta par Ugunsdzēsēju komandas četru nodaļu sadalījumu, tehnikas vienībām un personālijām. 4.nodaļas darbinieki nodaļas darbības rajonā veica ugunsnedrošo objektu apsekošanu-Jaunmīlgrāva spirta rūpnīcā, Olriha naftas rūpnīcā, Mīlmaņa papīrfabrikā Jaunciemā, Nacionālajā teātrī u.c. Rūdolfis Smilga piedalījies ugunsgrēkā *Provodņiks*, kravas kuģa ugunsgrēka dzēšanā Jaunmīlgrāvī Ķīšežera ietekā, Dailes teātrī, Hasana koku zāgētavā, Haka sanatorijā Mežaparkā u.c.

Ugunsgrēks Hasana koku zāģētavā un kokmateriālu noliktavās. Rīgā, Lopkautuves ielā 1, 1929.gada augusts (no fotoalbuma LUM 1417)

Kā raksta R. Smilga : “Lielākā daļa ugunsgrēku izcēlās dzīvokļos, un ja iespējams, kā galveno dzēšanas līdzekli izmantoja hidropultu. Nodzēst liesmas ar hidropultu var ļoti ātri, nelietojot *B* vadu, visas grīdas paliks sausas, dzīvokļi netiks pielieti ar ūdeni un zaudējumi būs daudz mazāki. Vienu brīdi bija daudz viltus izsaukumu uz dzīvokļiem, par viltus izsaukumiem - sods 100 lati.

Vēl viens no ugunsdzēsēju pienākumiem - Vecā Daugavmalas tirgus mazgāšana. Tirgus būdas Daugavmalā bija būvētas uz brusām apmēram 10-15 cm augstumā uz ielas bruģa, tātad apakša ir brīva, un sakrājušies netīrumi bija jāaizskalo ar *B* vadu. Tas notika regulāri apmēram ik pēc pusotra mēneša. Uz šiem tirgus tīrīšanas darbiem sūtīja vienu dzēsēju no katras nodaļas.”

Rūdolfs Smilga, 20.gs.40.gadi, (LUM 8220/2)

1944.gadā vācu okupācijas laikā R.Smilga strādāja Slokas ielas nodaļā: "Nodaļu atklāja 1943.gada agrā pavasarī, lai gan telpas bija kārtībā 1942.gada vasarā." Nodaļas rīcībā bija divas ugunsdzēsēju automašīnas. Sadalījāmieš divās maiņās, katrā pa 24 stundām. Izbraukuma rajons –Kalnciema iela-dzelzceļa sliedes-Bolderāja un viss Rīgas rajons līdz Babītes dzelzceļa stacijai. Izbraukumu bija daudz. Izbraucām uz ugunsgrēkiem Ropažos, Jūrmalā, Salaspilī uz meža ugunsgrēkiem, Tukumā dzēsām ugunsgrēku slimnīcā.

1944.gada pavasara naktī notika uzlidojums Iļģuciemam, no gaisa tika nomestas degbumbas. Lielākais uzlidojums bija Slokas ielas stūrī netālu no mūsu depo, kur aizdegās divstāvu koka ēkas bēniņi un jumts, un maza dzīvojamā māja pie Iļģuciema manufaktūras. Trāpījumi bija arī manufaktūras ēkai, šo ugunsgrēku likvidēja paši fabrikas darbinieki. Nākamajā rītā kopā ar komandas priekšnieku apbraukājām gandrīz visas Iļģuciema ieliņas, vietām degbumba bija trāpījusi ēkās, izgājusi cauri jumtam un griestiem, uz apakšējās grīdas uzliesmojusi. Citur trāpīts kāda šķūnīša jumtā un pa slīpo jumtu nokritusi lejā.

Laikā, kad dega Jelgava, tikām nosūtīti dzēst tuvu pilsētai esošu sabombardētu degošu vācu munīcijas noliktavu, kad sasniedzām ugunsgrēka vietu, vairs nekā nebija palicis, bija redzamas tikai gruvešu kaudzes un dzirdami sprādzieni noliktavas teritorijā.

Bīstams ugunsgrēks izcēlās Daugavā, Daudersalā, kur lielās kannās glabājās aviācijas benzīns. Uz salas ar ugunsdzēsības automobili nevarēja

aizbraukt, tādēļ līdz salai pa ūdeni divi sūkņi bija jāved ar motorsūkņa ratiem (divričiem). Šo ugunsgrēku dzēsām vairākas dienas.

1944.gada oktobra sākumā notika vācu karaspēka atkāpšanās no Rīgas uz Kurzemes pusi, līdzīgi devās arī Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komandas vadība, t.sk. arī Eduards Lapovics. Otrā dienā pēc vācu karaspēka aiziešanas, Rīgā ienāca krievu karaspēks. Tanī pašā dienā ielās uz stabiem tika izlīmēti paziņojumi, ka visiem Rīgas iedzīvotājiem jāierodas savās darba vietās. Tā arī es ar velosipēdu braucu uz Slokas ielu. Sastapu jauno komandas priekšnieku Nabagu, viņš man piedāvāja maiņas priekšnieka vietu. Komandas sastāvs man bija gandrīz svešs. Bet pēc dažām dienām bija paziņojums ierasties Ugunsdzēsības pārvaldē, kur satikos ar Pēteri Eglīti, kurš tagad pildīja pārvaldes priekšnieka pienākumus. Tiku norīkots par 3.komandas priekšnieku. Pēc neilga laika bija piedāvājums kļūt par profilakses inspektoru Jūrmalā. Tā kā es dzīvoju Jūrmalā, šo piedāvājumu pieņēmu. Nesen bija nodegusi Dubultu kokzāģētava, par iemeslu minot, ka ugunsdzēsēju komanda nav laicīgi izbraidusi uz ugunsgrēka dzēsanas darbiem. Man atkal paziņo, ka jāierodas Ugunsdzēsības pārvaldē. Šoreiz jāpārņem Jūrmalas ugunsdzēsēju komanda. Pēc neilga laika atkal aicina uz pārvaldi un saņemu norīkojumu, ka atkal jāpārņem 3.komanda, jo komandas priekšnieks A. Keslers tiek nozīmēts par PSRS Iekšlietu ministrijas Rīgas virsnieku skolas ugunsdzēsēju nodaļas pasniedzēju. Tā turpināju savas darba gaitas 3.komandā, līdz 1949.gada 24. janvārī tiku arestēts.”

Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas dzēsēju praktiskās nodarbības Daugavmalā, 20. gs.30.gadi (no fotoalbuma LUM 1417)

ALBERTS MENĢIS

A.Šulca -Tukuma BUB biedra atmiņu pieraksts

“Dzimis 1922.gadā Tukuma apriņķa Irlavas pagasta *Brandziņos*- (Pētertāles muižas apkārtnē – apmēram 20 km pa Tukuma - Jaunpils ceļu).

Atmiņas par 1935.- 1949.gadiem pierakstījis Tukuma BUB veterāns Arnolds Šulcs 2001.gadā: “Tas varēja būt 1935.gadā, kad es vēl mācījos Pētertāles skolas pēdējā (4. kl.) klasē. Sāku iet līdz brālī Edgaram uz Pētertāles muižu, kur jau kopš 20.gadiem darbojās brīvprātīgie ugunsdzēsēji. Telpas tehnikai bija *Klētnieku* šķūnī (pretim muižai, otrpus ceļa). Toreiz bija rokas sūknis, ko vadāja ar zirgiem.

1937.gadā brīvprātīgie ugunsdzēsēji nopirka motorsūkni, gadu vēlāk ugunsdzēsēju automobili. Līdzekļus ieguva no biedru naudām, ziedojumiem un zaļumballēm. Zaļumballes rīkoja katru sestdienu un svētdienu apkārtējos *danču plačos* - Tāmu birzī, Briņķu placē, Irlavas Studentu kalnā u.c. Ballēs spēlēja aizsargu orķestris no Dārtmuižas. Biedrībā bija vairāk kā 40 biedru - visi apkārtējie māju saimnieki. Visaktīvākie bija brāļi Kļaviņi, Fricis un Jēkabs Ozoli un Jānis Blumbergs. Fricim Ozolam piederēja *Klētnieku* mājas, kur glabājās ugunsdzēsēju tehnika.

Pēc kara Ozols kļuva aktīvs padomju varas aizstāvis un 1949.gadā mani ar ģimeni ar ugunsdzēsēju mašīnu aizveda uz izvešanas staciju Tukums II. Ugunsgrēku tajā laikā bija ļoti reti. Parasti trauksmi izziņoja ar rokas sirēnu, apkārtējie saskrēja ar kājām, tālākie jāja ar zirgu. 1941.gada jūnijā, kad sākās karš mums pavēlēja braukt uz Tukumu, Tukuma ugunsdzēsēju depo nodežurējām veselu nedēļu. 1944.gada vasarā, kad padomju armija iebruka uz pāris nedēļām mūsu apkārtnē, ugunsdzēsēju automobili noslēpām manās mājās, šķūnī ierakām salmos. 1944.gada rudenī mani iesauca leģionā, pēc kara filtrācijā. Tikko atgriezies, sākās mans ceļš uz Sibīriju, kurā pavadīju septiņus gadus. Pēc Sibīrijas manās mājas un apkārtnē dzīvoja sveši ļaudis. Ar ģimeni sāku dzīvot Tukumā.”

Aleksandrs Daums Jelgavas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības priekšnieks, 20. gs.20. gadi LUM 3136/24

ALEKSANDRS DAUMS (1877-1958)

16 gadu vecumā iestājies Jelgavas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībā. Vēlāk beidzis brandmeistaru kursus Petrogradā. Ilgus gadus bijis Jelgavas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības priekšnieks. Bijis Baltijas valstu Ugunsdzēsēju apvienības ģenerālsekretāra v.i., Latvijas Ugunsdzēsēju Savienības valdes priekšsēdētāja biedrs. 1926.gadā komandēts uz starptautisko ugunsdzēsēju kongresu Berlīnē. Kā Latvijas Ugunsdzēsēju Savienības (LUS) žurnāla *Ugunsdzēsējs* redakcijas kolēģijas loceklis (līdzredaktors) aktīvi piedalījies ar rakstiem. Vairākkārt inspirējis un instruējis brīvprātīgos ugunsdzēsējus visos Latvijas apriņķos. Lasījis lekcijas un izvedis apmācības arī Lietuvā un Igaunijā. Būdam Jelgavā aktīvs ugunsdzēsējs apmēram 50 gadus, pats piedalījies gandrīz visu ugunsgrēku likvidēšanā un personīgi izglābjot daudzu cilvēku dzīvības un prasmīgi organizējot dzēšanas darbus. Kā dzēšanas darbu komandieris ieviesis daudzus uzlabojumus un jauninājumus. Aktīvi darbojies arī kā audzinātājs, organizējot jaunajiem ugunsdzēsējiem dažādus vispārīzglītojošus un sporta pasākumus un sacīkstes. Daudz rūpējies par Jelgavas ugunsdzēsēju materiāli – tehniskās bāzes nostiprināšanu 1920.-1930.gados. Apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeņa V šķiru (1926). Miris 1958.gada 25.decembrī Mežotnē.

Pēc vecmāmiņas stāstījuma pierakstīja mazmeita Ārija Liepiņa 1975.gadā.

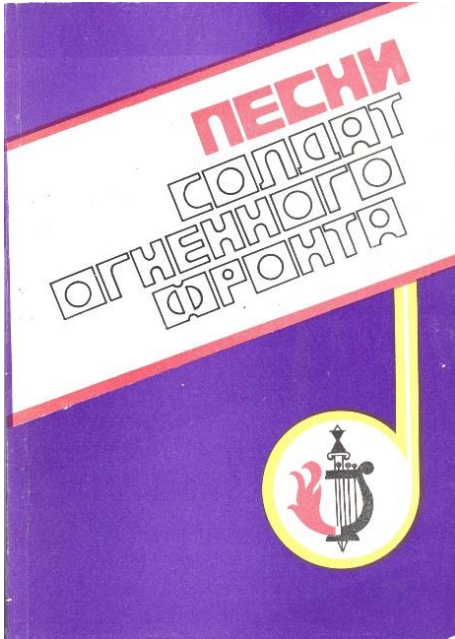
Aleksandrs Žaleiko, 1981. gads

ALEKSANDRS ŽALEIKO (1928-2016)

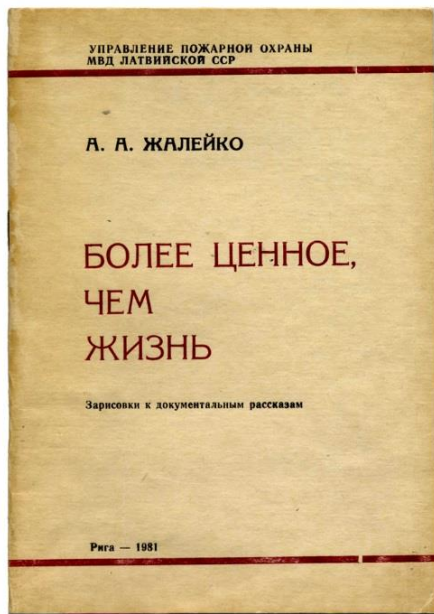
Vairāk nekā 200 publicistisku un literāru darbu autors, literāru konkursu laureāts. Mācījies Maskavas Poligrāfijas institūta Rediģēšanas un žurnālistikas fakultātē. Darba mūžs saistīts ar ugunsdzēsības dienestu no 1947.gada 1. februāra -ugunsdzēsējs, sardzes priekšnieks, operatīvā štāba nodaļas priekšnieks. Ugunsdzēsības dienestā nokalpojis 32 gadus. Kā savās atmiņās raksta A. Žaleiko,” impulsu kļūt par ugunsdzēsēju deva pastaiga pa Vecrīgu 1947.gada priekšvakarā, kad kādā ieliņā pie nodegušas mājas ieraudzīja vecu vīru ar sirmu bārdu melnā tērpā, kurš teica viedus vārdus: daudz satricinājumu pārdzīvojusi mūsu pasaule. Ja pēc barbaru iebrukumiem, pēc ūdensplūdiem un zemestrīcēm kaut kas tomēr vēl paliek, tad pēc ugunsgrēka nekā - vienīgi apdeguši akmeņi un pelni. Bet nākotnei nepieciešams daudz vairāk kā akmeņi un pelni.” Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības pārvaldes paspārnē izdoti dokumentāli apraksti *Более ценное чем, жизнь (Par dzīvi dārgāks)*, kuros galvenie varoņi darba biedri – ugunsdzēsēji. Šie apraksti izdoti vairākkārt, pirmajā izdevumā publicētas arī ugunsdzēsēju dziesmas t.sk. dzejolis *Sardze pie Daugavas – Latvijas ugunsdzēsēju maršs*.

A.Žaleiko savās atmiņās raksturo kolēģis – arī ugunsdzēsējs Ābrams Kaplāns: “Viņš mīlēja ugunsdzēsēju profesiju, viņam bija arī labas praktiskās iemaņas un solīda pieredze ugunsgrēku dzēšanā, bet teorētiskās zināšanas un intelektuālais līmenis bija nesalīdzināmi augstāks, dziļas zināšanas vēsturē,

pasaulē literatūrā, filozofijā un mākslā. Apveltīts ar rakstnieka talantu, viņš sacerēja dzeju, rakstīja stāstus un aprakstus par ugunsdzēsēju grūto darbu un varoņdarbiem. Daudziem viņa dzejoļiem, veltītiem ugunsdzēsēju profesijai, mūziku sacerēja komponists Rakovskis. 1959.gadā par ugunsgrēka dzēšanu apbalvots ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā*.

Ugunsdzēsēju dziesmas. A.Žaleiko vārdi, Rakovska muzika, 1982.gads (LUM 2216)

A. Žaleiko "Par dzīvi dārgāks". Literāri zīmējumi dokumentāliem stāstiem. Rīga, 1981.gads

Par aprakstu *Rekviēms*, kurā literāri emocionāli attēlota ugunsgrēka dzēšana Latvijas PSR Filharmonijā 1963.gada 15.novembrī, kurā aizgāja bojā ugunsdzēsējs Ļevs Sidorovs un vairāki ugunsdzēsēji guva smagus ievainojumus, A.Žaleiko saņēma žurnāla *Požarņoje Djelo* rīkotā konkursa 1. vietu. Savus padotos viņš audzināja par profesijas patriotiem, tā lai katrs mīlētu un lepotos ar to, ka viņš ir ugunsdzēsējs, ka no viņa atkarīga cilvēku dzīvība, valsts un tautas īpašuma izglābšana no bojāejas”.

Savos aprakstos viņš slavināja cilvēka cildenās morālās īpašības, uzticību pilsoņa un dienesta pienākumiem. Apraksts *Rekviēms* ir stāstījums pirmajā personā, jo viņš ir šo notikumu dalībnieks un veltīts darba biedram Ļevam Sidorovam.

Fragments no Aleksandra Žaleiko apraksta *Rekviēms I daļas Mūzika, kuru viņi nekad nepadzirdēs:* ” Es sēžu Latvijas Valsts Filharmonijas koncertzālē un klausos Kabaļevska *Rekviēmu*. Šodien ir bojā ejas gadadiena vienam no maniem cīņu biedriem. Jaunākais seržants Ļevs Sidorovs mīlēja mūziku. To kaut kā īpaši mīl tie, kuru dzīve papildīta ar cīņu dārdiem, lai tas būtu kara laukos vai uguns frontē. Kādā kultūras un masu darba stundā mēs sēdējām sarkanajā stūrītī un klausījāmies radio raidījumu. Diktors paziņoja, ka tiks atskaņots Kabaļevska *Rekviēms*. Tiem, kuriem tas veltīts, nekad nepadzirdēs šo mūziku- noteica Sidorovs.

Kaujas trauksmes signāls pārtrauca mūsu pasākumu. Asiņainas liesmu mēles uzvijās virs Filharmonijas ēkas jumta. Šļūteņu līnijas izvietojanas ceļi bija skaidri. Noskanēja pavēles vārdi-īsi kā šāvieni. Sākās izmisīga cīņa ar uguni. Liesmas plosījās konstrukciju slēptos tukšumos, laužās uz Filharmonijai cieši piekļautām ēkām kaimiņos. Vajadzēja ar rācijas palīdzību izziņot ugunsgrēku Nr.2. Es ar savu grupu strādāju uz jumta. No nokaitētā jumta skārda kūpēja zābaku zoles. Kājas slīdēja uz jumta malu. Bet puīši ātri un precīzi darbojās ar laužņiem, izsitot spraugas darba atvieglošanai tiem, kuri atradās bēniņos. Viss melns no dūmiem. Ar apdegušu seju atskrēja apakšpulkvedis Anurovs. “*San Sanič!* Nekavējoties sakomplektē trieciengrupu nokļūšanai koncertzālē no Meistaru ielas! Savu iecirkni nodod kaimiņam!” Es nosaucu vecāko seržantu Agafonu Fjodorovu, jaunāko seržantu Staņislavu Stasi, ierindnieku Nikolaju Dedkovu un pa auto mehāniskajām kāpnēm metos lejup. Bet, tikko mūsu grupa bija ielauzusies zālē, iegāzās starpstāvu pārsegums. Kā pēc komandas pieplakām pie sienas un paraudzījāmies augšup. Centimetrus desmit virs mūsu galvām, atdūrusies loga nišas augšējā daļā, karājās milzīga sija. Kā vēlāk uzzinājām, kopā ar pārsegumu bija nogāzušies lejā arī septiņi ugunsdzēsēji... Bet, veiksmīgi izglābušies no bojā ejas, viņi pa nokarenajām konstrukciju paliekām tūdaļ atgriezās savās pozīcijās un strādāja tālāk, karādamies virs bezdibeņa. Nebija

pat laika atgūties no pārdzīvojuma. Doma bija tikai viena: Uz priekšu! Uz priekšu cauri neiespējamajam! Pavēle, ko nosaka kaujas reglaments. Un sirdsapziņa.” Nu, bet tagad uz priekšu “– sacīju saviem biedriem, kad tie bija tikuši ārā no atlūzām.

Izšļāca spēcīga ūdens strūkļa, sagriezās uguns karuselis, dipēja zābaki pa degošiem dēļiem.

Pa labi no mums augšā darbojās septiņi bezbailīgie, tieši virs mums - otra mana nodaļa. Mums pretim lauzās leitnanta Gunāra Borizo vīri. Augšā pa kreisi...

Kad virs skatītāju zāles nogruva pārsegums, maza daļa no tā Amatu ielas pusē palika neskarta. Uz laukumiņa pieckapeiku gabala lielumā palika trīs: seržants Pēteris Melderis, jaunākais seržants : Ļevs Sidorovs, un ierindnieks Vladimirs Žabo. Viņi strādāja ar A stobru. Tā bija neērta pozīcija, bet izdevīga no taktiskā viedokļa. Tiesa, varēja atiet pa aizmugurē esošo loga aili uz kāpņu telpu un strādāt uz droša pamata zem kājām. Tad strūkļas darbības efekts krasi mazinātos. Bet lejā strādāja cilvēki, kuru dzīvība bija pakļauta briesmām – šīs briesmas radīja balsta konstrukcijas, kas nogāztos lejup, līdzko tās saistošo mezglu pārstātu dzēst trijotnes stobrs.

Iesākumā ar stobru strādāja Melderis. Pēc tam viņu nomainīja Sidorovs. Nometies uz viena ceļgala, viņš precīzi raidīja strūkļu mērķī. Šajā brīdī laukumiņš saļodzījās. Draudēja nogruvums. Liesmas uz balsta konstrukcijām bija noslāpētas. Atlika tikai saistmezgls. To dzēst traucēja nokārusies atlūza. Laukumiņš sāka līgoties. Izšķīrās jautājums: kas notiks agrāk - vai liesmas tiks apslāpētas, vai laukumiņš nogrūs. Sākās divcīņa starp laiku un nāvi.

Es sēžu tieši zem tās vietas. Pilsoniskas vīrišķīgas sēras skan solistu duetā, dziļa dramatisma piesātinātā epizodē: ir augstākā tiesība – gribēt un uzdrošināties aizmirst sevi. Mūžīgas slavas apvīta ir acumirkliņa nāve. Bet kam tā - slava mirušam?

Ļev Nikolajevič! Mans dārgais biedri! Tu nekad nedomāji par slavu!

Pie pašām kājām nolūza pārseguma gabals. Sidorovs atvirzījās sāņus. Kopā ar viņu- Melderis un Žabo. Sāņus, bet ne atpakaļ.

Aizelsies necilvēciskā skrējienā steidza daļas priekšnieka vietnieks majors Mihails Bikovs. Apiedams sava kaujas iecirkņa visu stobru pozīcijas, viņš skrēja, cik spēdams. Acumirkli izvērtējis stāvokli, viņš izlēma

- Visi patvērumā!. Ar stobru palieku es!

Viņš zināja, ko dara, un gribēja izmantot vecākā tiesības, tiesības iet bojā savu pakļauto vietā. Majors metās pie stobra.

Šausmīga dārdoņa satricināja visu apkārtni. Augšup uzvijās melni sarkans stabs. Lejup lidoja laukumiņa paliekas un aizrāva līdzī tās aizstāvjus.

Tūlīt visi, kas strādāja lejā, metās uz traģēdijas vietu, ar ūdens strūklām izlauzdami ceļu cauri uguns sienai. Zem šķērssiņu apdeguļiem gulēja trīs. Divi vēl dzīvi, trešais jau miris. Tas bija Ļevs Sidorovs.

Skumjš un grūts bija atceļš caur apdeguša koka un saliekta dzelzs aizsprostu.

Jauniņā ārste skaļi raudādama, ar asarām slacīdama viņai nepazīstamā mirušā kaujinieka seju:

“Nekad...nekad nesūtīšu savu dēliņu tādā darbā! Negribu...” Mīļā sievietē! Kura māte tad grib! Bet kādam jāiet cīņā! Kādam taču jāpaliek pie ambrazūras!

Kādreiz nebūs vairs kara. Uz visiem laikiem apkusīs lielpabali. Mātes un sievas nesūtīs savus dēlus un vīrus pretī slavaī vai nāvei.

Bet vienmēr uz sardzi dosies vīri ar tērauda ķiveri galvā un brezenta aizsargtērpu mugurā. Dosies, lai atgrieztos kā uzvarētāji vai mirtu kā varoņi.

Jaunākā seržanta Ļeva Sidorova māte! Jūsu dēls palika šeit -kaujas laukā.

Māt! Tieši pirms gada man pietika spēka noturēties šajā zālē.

Psihologi teic, ka cilvēki nevarot nest smagu atmiņu nastu. Tāpēc viss sliktais, traģiskais dziest no atmiņas, paliek tikai labais. Es un mani biedri nedrīkst aizmirst neko. Atkal un atkal mums jāpārdzīvo pagājušais, rūpīgi to analizējot. Tas nepieciešams nākamībai, mūsu darbam.

Pēdējā zemes sauja iekrīt debesīs, lido dzērvju kāsis. Un es redzu, ka balta dzērve, skumji cilādama spārnus, panāk nevainojamo ierindu, kurā var drīzāk uzminēt nekā saskatīt nelielu atstarpi.

Kara orķestris sāka spēlēt sēru maršu. Bet es dzirdēju citas mūzikas skaņas – šo mūziku nekad nesadzirdēs jaunākais leitnants Ļevs Sidorovs.”

Tulkojusi S. Smiltene, laikraksts “Padomju Jaunatne” 1981.gada 28.martā.

VUGD priekšnieka vietnieks Aivars Mednis un VUGD vecākais inspektors Sergejs Šarovs. Rīgā, Zinātniski pētnieciskās pārvaldes aktu zālē Pētersalas ielā 10, 2003.gada maijs

SERGEJS ŠAROVS

Atvaļināts pulkvežleitnants. Mācījies Ļeņingradas Ugunsdzēsības tehniskajā skolā un Maskavas Augstākajā ugunsdzēsības inženieru skolā. Nodarbojies ar kaujas sambo un ūdens tūrismu. Ugunsdzēsības dienestā no 1970.gada. Strādājis 2.PMUD par vada komandieri, Ugunsdzēsības pārvaldē Mobilizācijas un civilās aizsardzības nodaļā, 5.PMUD priekšnieka vietnieks, dežūrdienestā –operatīvais dežurants, 24.UGD priekšnieks un VUGD Galvenās Civilās aizsardzības pārvaldes vecākais inženieris. 20.gs. 80.gados pēc S. Šarova diplomdarbā izstrādātā praktiskā projekta izveidoja ugunsdzēsēju mācību poligonu Pārdaugavā, Ilģuciemā, kuru izmantoja līdz 1990.gadu sākumam. 1989.gadā apbalvots ar medaļu *Par droširdību ugunsgrēkā*. Pēc tam pelnītā atpūtā-pensijā.

Patiess gadījums no jauna ugunsdzēsēja dzīves

Tai laikā, kad biju vēl jauns leitnants, ar mani notika gadījums ap 1973.gadu, kuru atcerēšos visu mūžu, stāsta pulkvežleitnants Sergejs Šarovs:
 “Šodien to atceros ar smaidu, jo skolā iegūtās zināšanas tolaik vēl nebija kļuvušas par ugunsdzēsēju profesionālajām iemaņām. Toties ambīcijas bija

lielas, jo likās, ka zinu un protu visu. Trauksme sardzi nepārsteidza nesagatavotu. Jauneklīgi salēcām automašīnās un traucāmies uz notikuma vietu. Dega pagrabtelpa. Pāris sekundēs izlikta maģistrālā līnija, padots ūdens. Vada komandieris biju es, tikko kā beidzis ugunsdzēsēju skolu. Izveicība, vēlēšanās izrādīt sevi kā varoni starp vienaudžiem un pieredzējušiem ugunsdzēsējiem- vadīja mani tajā brīdī. Uzlicis un ieslēdzis aparātu SJG-8 gāju izlūkos viens, pārkāpjot vienu no galvenajiem ugunsdzēsības drošības tehnikas principiem: dzēst ugunsgrēku var tikai grupā. Nokāpis pagrabā, dūmos sāku dzēst degošās koka šķērssienas. Tā aizgāju līdz pagrabtelpas galam, salēju vēl gruzdošās koka konstrukcijas, ugunsgrēka perēkļus. Pārmetis stobru pār plecu, domāju atgriezties, bet te pēkšņi aiz muguras atskanēja apdullinošs sprādziens. Kā vēlāk izrādījās, bija sprāgusi petrolejas kannā. Liesmas mani apdullināja. Tagad biju atgriezts no izejas, pagriezos ar seju pret to, gāzmaskā sāka trūkt skābeklis, bija pārtrūkusi ūdens padeve. Temperatūra pagrabā sāka strauji paaugstināties. Sāku slāpt. Prātā sāka līst dažādas domas: es esmu atgriezts no izejas, šļūteni saspiedušas nokritušās konstrukcijas, tāpēc nav ūdens un es vairs nevaru cīnīties ar uguni. Kaut kas noticis ar gāzmasku. Tās ir beigas. Lēnām sāku zaudēt samaņu. Atspiedies pret sienu, lēnām slīdēju uz leju, bēgot no temperatūras, līdz noslīgu uz ceļiem. Uz grīdas sataustīju šļūteni, kura bija pilna ar ūdeni. Tātad ūdens ir. Sasprindzinājis spēkus, nosviedu no pleca stobru un pēkšņi sajutu, ka varu atkal normāli elpot. Prieks par glābiņu pildīja sirdi, trīskāršoja manus spēkus. Tātad vēl varēju cīnīties ar uguni un uzvarēt. Tas izdevās, liesmas tika nodzēstas. Pēc pāris minūtēm es izgāju no pagraba nokūpējis melns, noguris, bet laimīgs par to, ka viss tik veiksmīgi beidzies.

Kas tad bija noticis? To sapratu vēlāk. Kad biju ticis līdz pagrabtelpas galam un domāju, ka esmu darbu paveicis, pārliku stobru pāri plecam, lai atgrieztos. Līdz ar to aizspiedu gāzmaskas elpošanas cauruli. Tobrīd atskanēja sprādziens. Pagriežies par 180 grādiem, aizspiedu šļūteņu līniju, un stobrā vairs nebija ūdens. Pārliedzēja pašpārliedzētība, drošības tehnikas neievērošana - liekas sīkumi - noveda mani kritiskā situācijā un gandrīz pie traģēdijas. Šī bija mācība visai dzīvei. Ikvienam, kam nākas dzēst ugunsgrēkus ir jāsaprot, ka ugunsdzēsības drošības tehnikas paņēmieni un līdzekļi izstrādāti, pamatojoties uz ilgu un rūgtu pieredzi dažādu ugunsgrēku apstākļos. Nepildīt un neievērot drošības prasības nedrīkst nedz jauni, nedz arī ļoti pieredzējuši ugunsdzēsēji. Izveicība, neapdomīga varonība, izrādīt sevi kā varoni starp vienaudžiem un pieredzējušiem ugunsdzēsējiem- vadīja mani šajā momentā. Uzlicis un ieslēdzis gāzmasku gāju izlūkos viens, pārkāpjot vienu no galvenajiem ugunsdzēsības drošības tehnikas principiem-iet dzēst ugunsgrēku var tikai grupā-vadā.”

2016.gada oktobrī Latvijas pieminēkļu aizsardzības inspekcija uzaicināja Jāni Gustonu un viņa tuvākos parakstīties Brīvības pieminēkļa Goda grāmatā un apskatīt Brīvības pieminēkļa iekšpusi

JĀNIS GUSTONS

Jānis Gustons dzimis 1936.gada Valmieras rajona Rencēnu pagasta “Dzelzavās”, kur dzīvoja līdz 4 gadu vecumam. Pēc tam ģimene pārcēlās uz Rencēniem. Mācījies Rencēnu vidusskolā, kuru pabeidzis 1954.gadā. No 18 gadu vecuma sācis strādāt Rīgā 3.PMUD par ugunsdzēsēju.1955.gadā tiek nosūtīts mācīties PSRS Ņeņingradas Iekšlietu ministrijas virsnieku skolā, kuru beidz 1958.gadā. Mācību laikā mācās dzēst lielus ugunsgrēkus Ņeņingradas apkārtnē, Arhangeļskā un Kazahijā. Pēc tam ugunsdzēsības dienests Rīgā un Ventspilī, kopā 32 gadus, kā arī Kriminālmeklēšanas

dienestā, 10 gadus Rīgas iekšlietu pārvaldē. Atvaļinātais majors. Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas piedalījās Valsts robežsardzes, Aizsardzības spēku un Nacionālo bruņoto spēku formējumu atjaunošanā. Pēc tam apmeties uz dzīvi Vaidavā. Te līdz 78 gadu vecumam viņš strādāja Kocēnu novada domes Komunālās saimniecības pārvaldē. Kopumā Jāņa Gustsona darba stāžs ir 60 gadi. Apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeni (1995.g.), trīs reizes apbalvots ar medaļu *Par drošsirdību ugunsgrēkā* (1969.g.,1977.g., 1979.g.), Robežsardzes atzinības krustu, Desantnieka goda zīmi, Barikāžu dalībnieka piemiņas medaļu. Ir gados vecākais izpletņlēcējs Baltijā.

Par svarīgu un neaizmirstamu notikumu pie Brīvības pieminekļa 1988.gada 26.augustā atceras pats Atmodas notikumu dalībnieks, atvaļinātais Nacionālo bruņoto spēku pulkvežleitnants Jānis Gustsons: “Jau pagājuši 25 gadi kopš Baltijas ceļa, bet notikumi, saistīti ar mūsu tautas atmodu, mūžam paliks manā atmiņā. Diemžēl daudzi tā laika notikumu aktīvi dalībnieki jau aizgājuši viņā saulē, bet mēs, vēl dzīvie, toreizējie Iekšlietu ministrijas darbinieki, satiekoties vienmēr atceramies to trauksmaino laiku un solāmies, ja būs vajadzīgs, mēs nekavējoties dosimies aizstāvēt savu Tēvzemi. Man daudz nācies lidot un lēkt ar izpletņiem, bet par sava mūža visaugstāko lidojumu uzskatu pacelšanos Brīvības pieminekļa pašā virsotnē pie trijām zelta kaltām zvaigznēm un sarkanbaltu ziedu nolikšanu pie Brīvības tēla kājām, kad latviešu tauta vēl tikai sāka mosies garīgai atmodai. Šo triju zvaigžņu mirdzums dod spēku un izturību visai dzīvei. Es, tolaik dienēju Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības pārvaldes Ugunsdzēsības štābā par ugunsgrēku dzēsības vadītāju majora dienesta pakāpē. Saņēmis no Ugunsdzēsības pārvaldes vadības rīkojumu ar auto pacēlāju nodrošināt fotogrāfu darbu, iemūžināt Rīgas panorāmu no putna lidojuma, es izmantoju tikko iegādātās, tolaik vienīgās visā Baltijā 50 metru garās mehāniskās kāpnis. Radās doma realizēt sen loloto sapni par Latvijas karoga izkāršanu, taču par nožēlu, tāda karoga nebija. Tobrīd pie Brīvības pieminekļa atradās grupas Helsinki – 86 dalībnieki un kopā ar viņiem mana meitas vīramāte - Gunāra Astras sievas dvīņumāsa Ingrīda Titava - viena no aktīvākajām Latvijas Nacionālās Neatkarības kustības dalībniecēm. Viņa pasniedza man sarkanbaltsarkanās neļķes un lūdza tās uzvest augšā un nolikt pie Brīvības tēla kājām. Tas bija neaizmirstams mirklis manā dzīvē. Braucot augšā, es redzēju, kā pa bulvāriem un ielām šurp steidzas ļaudis. Uzzinot, ka armijas formā tērptais majors ar puķēm ir latvietis, skanēja ovācijas: *Lai dzīvo latviešu virsnieki!* Uzbraucis augšā es jutos niecīgs šī milzīgā desmit manu augumu tēla pakājē. Militāri atdevu godu, noņēmu cepuri, paklanījos un noliku ziedus pie tēla kājām. Pēc tam ar pildspalvu uzrakstīju uz stēlas virsmas: *Dievs, svētī Latviju! Jānis Gustsons.26.08.1988.* Braucot lejā, es manīju, ka labi nebūs, jo no milicijas galvenās pārvaldes šurp devās vesela kavalkāde auto. Tajā pašā

dienā mani arestēja un mēģināja ‘‘audzināt’’ ministrijas partijas birojā, kur es pateicu, ka man ir svēts viss, kas svēts manai tautai. Ka man ir daudz labu krievu tautības paziņu. Kā var necienīt Marinu Kosteņecku, aktrisi Ninu Ņezmanovu vai manas meitas klases audzinātāju Tatjanu Artemjevu. Jau otrā rītā mani ievietoja Iekšlietu karaspēka hospitālī, bet neveica nekādu apsekošanu. Tad pienāca medicīnas māsiņa un pačukstēja, ka mani gatavoja pārvest uz Aptiekas ielu – uz psihoneiroloģisko slimnīcu, kā tajā laikā darīja ar disidentiem, lai medikamentozi padarītu viņus par psihiski slimiem. Uz palīdzību varēju cerēt vienīgi no saviem biedriem ugunsdzēsējiem, ar kuriem vienmēr kopā līdu visbriesmīgākajos ugunos. Dzēšot milzu ugunsgrēkus kinoteātrī *Palladium*, Valsts Filharmonijas ēkā, Rīgas elektromašīnu rūpnīcā un citus, mums nācās riskēt līdzīgi kā Zolitūdes traģēdijā un glābt no drupām savus sakropļotos biedrus, un sērot par bojāgājušajiem. Arī mani reiz pēc liela nakts ugunsgrēka dzīvojamā namā Kalupes ielā 8 bezsamaņā nogādāja Paula Stradiņa klīniskās slimnīcas reanimācijas centrā, kur dakterītes - vairākas dienas cīnījās par manu dzīvību un atgriezta mani no nebūtības.

Biju viens no trim Latvijas ugunsdzēsējiem, apbalvotiem ar trijām medaļām *Par drošsirdību ugunsgrēkā* par daudzu cilvēku dzīvību glābšanu. Tāpēc arī baudīju visu Rīgas garnizona ugunsdzēsēju cieņu un zināju, ka puiši ir uzticīgi nerakstītajam ugunsdzēsēju likumam – viens par visiem un visi par vienu, ka grūtā brīdī viņi nepametīs mani likteņa varā. Es palūdzu medmāsiņu piezvanīt uz 7. ugunsdzēsēju daļu un izstāstīt par man draudošām briesmām. Liels bija pārsteigums, kad nākamajā dienā viss hospitāļa personāls izskatījās apjucis un mani steigšus izrakstīja. Izrādījās, ka ugunsdzēsēji, saņēmuši medmāsas ziņu zvanījuši uz Iekšlietu ministriju un brīdinājuši – ja Gustsonam kaut mats no galvas nokritīs, tad viss Rīgas garnizons ar sarkanajām mašīnām aplenks ministriju. Tā nu es atkal tiku brīvībā. Neizsakāms prieks pārņēma, kad, ejot pa ielu, nāca klāt pilnīgi sveši cilvēki un spieda man roku, izsakot pateicību par uzdrīkstēšanos. Ziedu nolikšanu bija paspējis iemūžināt fotogrāfs Harijs Burmeistars. Vēl kādu laiku strādāju ugunsdzēsības štābā savā iepriekšējā postenī, bet, kad M. Čaklais ievietoja laikrakstā *Literatūra un Māksla* šī notikuma pārstāstu, kā arī manas domas - mani no dienesta iekšlietu sistēmā padzina. Tā kā biju bez darba, iestājos darbā Rīgas Vagonu rūpnīcā. Bet tad jau arī sākās mūsu tautas trešā atmoda. Nodibinājām Latvijas Tautas frontes nodaļu, Baltijas ceļa dienā 1989.gada 23.augustā izvedu visus ugunsdzēsēju dežūrējošos maiņas vīrus un visi sadevāmies rokās kopējā ierindā ar tautu uz Brīvības ielas iepretī Vagonu rūpnīcas caurlaidei. Mēs, bijušie Iekšlietu sistēmas darbinieki, nodibinājām brīvprātīgo kārtības sargu vienību. Pēc tam mani iecēla par jaundibinātā LR Ministru Padomes Drošības departamenta izlūkošanas daļas priekšnieku. Ne reizi vien nācās saķerties ar ‘‘omoniēšiem’’. 20.gs.90.gadu sākumā piedalījos pirmās robežsargu brigādes

atjaunošanā, tiku nozīmēts par brigādes štāba komandpunkta priekšnieku. Pēc tam sekoja Nacionālo bruņoto spēku atjaunošana un dienests armijas štāba komandpunktā.”

Izmantotie avoti un literatūra

Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājuma materiāli- dokumenti

1. Ugunsdzēsības darbinieka Vladislava Žerdiņa atmiņas laika posmā no 1945. gada augusta līdz 1984. gadam, sarakstītas 1994. gadā, LUM 8372
2. Ābrams Kaplans. Par darbu ugunsdzēsības dienestā 1951.-1984. gadā, 1989. gada pieraksti, LUM 5082
3. Ugunsdzēsības veterāna Stefana Masjuļana atmiņas, 20. gs. sākums -1978. gads, LUM 6492
4. Jānis Baško. Par darbu ugunsdzēsības dienestā Jūrmalā un Rīgā no 1965. gada līdz 1996. gadam, LUM 7832
5. Ārijas Liepiņas atmiņas par veco tēvu Aleksandru Daumu-Jelgavas BUB priekšnieku, LUS valdes loceklis. LUM 7646
6. Jānis-Valdemārs Altenbergs par skursteņslaucītāju darbu Valmierā 1922. - 1965. g., pierakstītas 1988. gadā, LUM 5074
7. Alberts Meņģis. Par Petertāles brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem 1935. -1949. gadi, LUM 8488
8. Nikolajs Žučkins. Par darbu ugunsdzēsības dienestā 1939. - 1969. gadā, pierakstītas 1987. gadā. LUM 4718
9. Spodris Kurmiņš. Par ugunsgrēku Rīgā, Gulbju ielā 1964. gadā LUM 7285; par ugunsgrēku Grīvas dzīvojamā namā masīvā 1964. gadā LUM 7067; par ugunsgrēku Rīgas Laku-krāsu rūpnīcā 1976. gadā LUM 6152; par mācībām jaunāko komandieruursos 1969. - 1970. gados, LUM 6497
10. Aleksandrs Žaleiko. Par darbu ugunsdzēsības dienestā 1947. - 1979. gadā, pierakstītas 1989. gadā, LUM 5623
11. Rūdolfs Smilga. Atmiņu pieraksti 1926. - 1949. gadi, pierakstītas 20. gs. 90. gadu sākumā, LUM 8116/1-2
12. Aleksandrs Strekavins. Jelgavas BUB biedrs, LUS valdes loceklis. Atmiņu pieraksti laika posmā no 20. gs. 20. gadiem līdz 50. gadiem, LUM 3205/1-12

13. Visvaldis Voins. Atmiņu pieraksts UGUNĪGAIS TEIJĀTRIS 1964. gada 14. maijs, pierakstītas 20. gs. 90. gados, LUM ZA 196 (1)
14. Sergejs Šarovs . Atmiņu pieraksts par darbu ugunsdzēsības dienestā 1973. gadā, pierakstītas 2016. gadā
15. Jānis Gustsons. Atmiņas par ziedu nolikšanu pie Brīvības pieminekļa tēla 1988. gada 26. augustā

Muzeja krājumā ir A. Strekavina atmiņu kopums par tēmām

1. Mācības Berlīnē, 20. gs. 30. gadi. LUM – 3205/3, 2, 3, 17, 18 lapa (krievu valodā)
2. Rīgas brandmajors Arturs Kiesners (1895-1940)
Ugunsdzēsējs Jāzeps Ļabis (1877-1932). LUM 3205/3, 4, 5. lapa (krievu val.)
3. I Latvijas uguns apkarošanas izstāde Rīgā, 1924. gada 26. - 29. jūlijs LUM 3205/3, 4, 5, 6 7 lapa (krievu val.)
4. Jelgavas BUB priekšnieks Aleksandrs Daums (1877-1958).
LUM 3205/3, 11, 12 lapa (krievu val.)
5. Liepājas BUB priekšnieks, ārsts Heinrihs Nikolajs Meijs (1865- 1944). LUM 3205/3, 13. lapa (krievu val.)
6. Ugunsdzēsības izstāde Minhenē 1924. g. LUM 3205/3, 15, 16. lapa (krievu val.)
7. Harijs Švens (1885-1940) LUS valdes loceklis. LUM 3205/3 7, 8. lapa (krievu val.)
8. Mācības Varšavā, 1936. gadā. LUM 3205/3, 8, 9, 10. lapa (krievu val.)
9. Programma 24 – stundu kursam Ugunsgrēku apkarošanas vēsturē no seniem laikiem līdz Latvijas PSR ugunsdzēsībai. LUM 3205/ 9 (latviešu valodā)
10. Liepājas BUB vēsture. LUM 3205/11, 6 lapas (krievu valodā)
11. A. Strekavina atmiņu manuskripts “ 50 gadi ugunsdzēsības dienestā ”. LUM 3205/12 163 lapas rokrakstā krievu valodā ar labojumiem.

Periodiskā prese

1. Laikraksts *Padomju Jaunatne*, 1981. gada 28. marts
2. Žurnāls *Zvaigzne*, Nr.16, 1978. gads
3. Laikraksts *Likuma vārdā*, 1995. gada 2. novembrī
4. Laikraksts *Diena*, 1999. gada 20. maijs

Brošūra

1. A. A. Жалейко. Более ценное чем жизнь Рига, 1981. LUM bibliotēka Nr.2

Interneta resursi